

Крисоватий А.І. та ін.

ПОДАТКОВИЙ ГЛОСАРІЙ

СЛОВНИК ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ

Київ
2002 р.

Крисоватий А.І.

ПОДАТКОВИЙ ГЛОСАРІЙ

СЛОВНИК ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ

Київ
2002 р.

Крисоватий А.І.

ПОДАТКОВИЙ ГЛОСАРІЙ

СЛОВНИК ПОДАТКОВИХ ТЕРМІНІВ

Рекомендовано Вченою радою
Тернопільської академії народного господарства
як навчально-методичне видання для студентів,
які навчаються за напрямком
“Економіка і підприємництво”

Автор *Крисоватий А. І.*

Рецензенти – *Пиріг І. М.*, Голова Державної податкової адміністрації у Тернопільській області;
Фаріон І. Д., доктор економічних наук, професор.

Крисоватий А. І.

К 82 Податковий глосарій: Слов. податк. термінів: Навч.-метод. вид. для студ., які навчаються за напрямком "Економіка і підприємництво". – К.: Задруга, 2002. – 72 с. – Бібліогр.: с. 72.
ISBN 966-7944-42-5

Словник містить близько 650 понять і термінів з питань податкової політики, оподаткування та податкового регулювання, організації системи оподаткування юридичних осіб та громадян, фіскального та митного адміністрування, податкового менеджменту, фінансів. Призначений також для працівників державної податкової служби та органів, уповноважених здійснювати контроль у сфері оподаткування.

ББК 65.261.4Я2Я73

А

АВАНСОВІ ПЛЯТЕЖІ – сплата до бюджету податків і податкових платежів у розмірах, визначених за прогнозними оцінками об'єкта оподаткування чи за його фактичними розмірами в попередньому періоді або в аналогічному періоді попереднього року.

АВТОНОМНА МИТНА СТАВКА – встановлюється країною самостійно, незалежно від будь-яких міжнародних договорів.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО – законодавчо визначені права авторів творів науки, літератури, мистецтва на використання і розпорядження створених ними цінностями, які надають їм або їх правонаступникам виняткове право на передавання таких цінностей іншим особам.

АГЕНТ – комерційний посередник, який діє за дорученням.

АГРЕГУВАННЯ – об'єднання і обчислення суми доходу платника податку, одержуваного з різних джерел, для визначення відповідної ставки прибуткового податку.

АДВАЛОРНЕ МИТО – нараховується у відсотках до митної вартості оподатковуваних товарів та інших предметів.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ – вид відповідальності громадян і службових осіб підприємств за вчинені порушення податкового законодавства. Регулюється Кодексом України про адміністративні правопорушення та відповідним нормативним документом з питань оподаткування.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ АРЕШТ АКТИВІВ – виключний спосіб забезпечення погашення податкових зобов'язань платника податків, який полягає в обмеженні права власності на належне йому майно у випадку наявності у контролюючого органу достатніх підстав вважати, що такий платник може приховати активи.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ШТРАФ – стягнення, накладене на платника податку, який не подав зовсім чи у визначений термін податкової декларації, не заплатив податку чи допустив інші порушення податкового законодавства.

АДРЕСА ЮРИДИЧНА – місце перебування платника податків юридичної або фізичної особи.

АКОРДНИЙ ПОДАТОК – податок, який дана особа сплачує незалежно від своєї поведінки.

АКРЕДИТИВ – платіжний документ, за яким одна кредитна установа дає розпорядження сплатити певну суму грошей клієнтові по пред'явленню ним відповідних документів про виконання послуг або відвантаження товарів.

АКТ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ – письмовий документ, який складається посадовими особами податкового органу за результатами податкової перевірки і в якому фіксуються факти порушень чинного законодавства з питань оподаткування.

АКТИВИ – майно, до складу якого входять, зокрема, кошти, цінні папери, основні фонди та оборотні активи, розрахунки з дебіторами та кредиторами, об'єкти права інтелектуальної, в тому числі промислової, власності та прирівняні до них права, що є об'єктом права власності або повного господарського відання платника податків; використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

АКТИВИ НЕМАТЕРІАЛЬНІ – придбані підприємством за плату права користування землею, водою, корисними копалинами та іншими природними ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням; авторські права; права на товарні знаки і торгові марки, інші майнові права; брокерські місця (права торгівлі на біржі); програмне забезпечення; організаційні витрати (плата за державну реєстрацію підприємства); репутація підприємства (гудвіл); висока кваліфікація кадрів; фінансова стабільність та інші активи, що не мають матеріально-речової основи.

АКТИВИ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ – засоби, матеріальні й нематеріальні цінності, що належать юридичній чи фізичній особі по праву чи власності повного господарського відання.

АКТИВНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКУ – це фінансові операції по розміщенню засобів із метою одержання доходу.

АКЦЕПТ – згода на оплату або гарантування оплати платіжних документів згідно з умовами, визначеними цим платіжним документом (векселем тощо).

АКЦИЗ СПЕЦИФІЧНИЙ – непрямий податок, що встановлюється за окремими ставками для окремих видів товарів.

АКЦИЗ УНІВЕРСАЛЬНИЙ – непрямий податок, що встановлюється як надбавка до загального обороту реалізації товарів (робіт, послуг) за єдиною чи кількома ставками. Може бути у формі податку з продажів (купівель), податку з обороту та податку на додану вартість.

АКЦИЗИ – непрямі податки на товари і послуги, включені до ціни і сплачувані за рахунок покупців. Платниками акцизів є підприємства, що виробляють чи імпортують підакцизні товари або надають послуги, на які нараховуються акцизи; споживачі. До акцизів належать акцизний збір та податок на додану вартість.

АКЦИЗНИЙ ЗБІР – непрямий податок на високорентабельні та монополні товари (продукцію), що включається до їх ціни. Сплачують акцизний збір виробники та імпортери підакцизних товарів. Ставки акцизного збору встановлені у відсотках до вартості товарів (продукції) у відпускних цінах, а для імпортованих товарів – до митної (закупівельної) вартості з урахуванням митних зборів та мита.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО – товариство, яке має статутний фонд, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями лише своїм майном. Акціонери відповідають за зобов'язаннями акціонерного товариства тільки в межах належних їм акцій. У випадках, передбачених статутом, акціонери, які повністю оплатили

акції, несуть відповідальність за зобов'язаннями акціонерного товариства також у межах несплаченої суми.

АКЦІЯ – цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує пайову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства.

АЛКОГОЛЬНІ НАПОЇ – продукти, одержані внаслідок спиртового бродиння цукромістких матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з вмістом спирту етилового понад 1,2% об'ємних одиниць, які належать до товарних груп Гармонізованої системи опису та кодування товарів під кодами 22 04, 22 05, 22 06, 22 08.

АЛОКАТИВНА ЕФЕКТИВНІСТЬ – економічний результат, коли жодна операція, пов'язана з реорганізацією чи торгівлею, не здатна покращити становища всіх суб'єктів. Синонім – “ефективність за Паретто”.

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ – поступове перенесення витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення, на зменшення скоригованого доходу платника податків в межах норм амортизаційних відрахувань.

АМОРТИЗОВАНА ВАРТІСТЬ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ – первісна вартість таких активів або переоцінена вартість таких активів, зменшена на ліквідаційну вартість.

АНТИДЕМПІНГОВЕ МИТО – це вид ввізного мита, який забезпечує захист внутрішнього ринку країн від ввезення товарів по демпінговим цінам. В економічно розвинених країнах прийнято національні антидемпінгові закони.

АНТИЦИПАЦІЯ – стягнення податку раніше, ніж передбачено чинним законодавством.

АНУЇТЕТ – вид державної позики, при якій кредитор періодично отримує дохід.

АПЕЛЯЦІЙНА ПАЛАТА – орган досудового вирішення спорів щодо набуття та охорони прав на об'єкти промислової власності, в тому числі на зазначення походження товарів.

АПЕЛЯЦІЙНЕ УЗГОДЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ – процедура, яка передбачає підтвердження чи не підтвердження попереднього рішення контролюючого органу стосовно нарахованого ним податкового зобов'язання за письмовою скаргою (апеляцією) платника податків.

АПЕЛЯЦІЯ – письмове оскарження дій службових осіб податкового органу, яке направляється до відповідної податкової інспекції (адміністрації), уповноваженої розглядати такі скарги (заяви).

КОСДЕНА – договір про єдиний, створений з метою постійної координації господарської діяльності. Асоціація не має права втручатися у виробництво і комерційну діяльність будь-кого з її учасників.

АСОЦІЙОВАНИЙ ЧЛЕН КООПЕРАТИВУ – фізична чи юридична особа, яка зробила пайовий внесок і користується правом дорадчого голосу.

АТЕСТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ – перевірка відповідності кваліфікації фахівців податкового органу відповідно до встановлених вимог для забезпечення належного виконання ними службових обов'язків.

АУДИТ – перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

АУДИТ ВНУТРІШНІЙ – один із видів внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю організації (підприємства), який проводять штатні працівники, щоб допомогти управлінському персоналу ефективно виконувати свої функції.

АУДИТОР – особа, яка отримала відповідний дозвіл і здійснює аудиторську діяльність самостійно або у складі аудиторської фірми. Стосовно податкової служби – працівник спеціалізованого структурного підрозділу податкового органу, який здійснює виїзні документальні перевірки дотримання податкового законодавства (ін. – податковий ревізор-інспектор).

АУДИТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ – включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) і надання інших аудиторських послуг.

АУДИТОРСЬКА ФІРМА – організація, яка має ліцензію на право здійснення аудиторської діяльності на території України і займається виключно наданням аудиторських послуг.

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК – офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою аудитора (аудиторської фірми), який складається в установленому порядку за наслідками проведення аудиту і містить висновок стосовно достовірності звітності, повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності.

АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ – можуть бути надані у формі аудиторських перевірок (аудиту) та пов'язаних з ними експертиз, консультацій з питань бухгалтерського обліку, звітності, оподаткування, аналізу фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення підприємницької діяльності фізичних та юридичних осіб.

АУКЦІОН (ПУБЛІЧНІ ТОРГИ) – конкурентний спосіб продажу за кошти рухомого і нерухомого майна, майнових прав і валютних коштів у зазначений час і в установленому місці.

Б

БАЛАНС ГРОШОВИХ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ НАСЕЛЕННЯ – складова частина народногосподарського балансу, яка характеризує формування і використання частини національного доходу, що надходить у розпорядження населення у формі грошових доходів.

БАЛАНСОВИЙ ПРИБУТОК – загальний, сумарний прибуток підприємства, отриманий за певний період від усіх видів його виробничої діяльності й зафіксований в бухгалтерському балансі.

БАЛАНСОВИЙ ПРИБУТОК – загальна сума прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, отримана як на території України, так і за її межами, яка відображена в його балансі та включає прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також прибуток від орендних (лізингових) операцій, роялті та позареалізаційних операцій.

БАНК – юридична особа, яка на підставі ліцензії Національного банку України здійснює діяльність по залученню вкладів від фізичних та юридичних осіб, веденню рахунків і наданню кредитів на власних умовах.

БАНКНОТА – це простий вексель емісійного банку.

БАНКРУТ – неплатоспроможний боржник.

БАНКРУТСТВО – пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності – задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.

БАР'ЄР МИТНИЙ – обмеження імпорту внаслідок встановлення високих митних тарифів.

БАР'ЄР НЕТАРИФНИЙ – обмеження імпорту внаслідок встановлення інших виробничих, споживчих, екологічних стандартів, а також добровільного обмеження експорту.

БАРТЕР (ТОВАРНИЙ ОБМІН) – господарська операція, яка передбачає проведення розрахунків за товари (роботи, послуги) у будь-якій формі, іншій, ніж грошова, включаючи будь-які види заліку та погашення взаємної заборгованості, в результаті яких не передбачається зарахування коштів на рахунки продавця для компенсації вартості таких товарів (робіт, послуг).

БАРТЕРНА ОПЕРАЦІЯ – господарська операція, яка передбачає проведення розрахунків за товари, роботи, послуги у будь-якій формі, іншій, ніж грошова, включаючи будь-які види заліку та погашення взаємної заборгованості, в результаті яких не передбачається зарахування коштів на рахунки продавця з метою компенсації вартості таких товарів, робіт, послуг.

БЕЗГОСПОДАРСЬКЕ МАЙНО – майно, яке немає власника, або власник якого невідомий. Безгосподарське майно за певною процедурою надходить у власність держави.

БЕЗНАДІЙНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ – це:

- заборгованість по зобов'язаннях, за якою минув строк позовної давності; заборгованість, яка виявилася непогашеною внаслідок недостатності майна фізичної чи юридичної особи, оголошеної банкрутом у встановленому законодавством порядку, або юридичної особи, що ліквідується;

- заборгованість, яка виявилася непогашеною внаслідок недостатності коштів, одержаних від продажу на відкритих аукціонах (публічних торгах) майна позичальника, переданого у заставу як забезпечення зазначеної заборгованості, за умови, що інші юридичні дії кредитора щодо примусового стягнення іншого майна позичальника не призвели до повного покриття заборгованості;

- прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, а також визнаних у судовому порядку безвісно відсутніми, померлими або недієздатними, а також прострочена заборгованість фізичних осіб, засуджених до позбавлення волі.

БЕЗОПЛАТНО НАДАНІ ТОВАРИ (РОБОТИ ПОСЛУГИ) – товари, що надаються платником податку згідно з договорами дарування, іншими договорами, які не передбачають грошової або іншої компенсації вартості таких матеріальних цінностей і нематеріальних активів чи їх повернення, або без укладення таких угод; роботи та послуги, які надаються платником податку без вимоги про компенсацію їх вартості; товари, передані юридичній чи фізичній особі на відповідальне зберігання і використані нею в її виробничому або господарському обороті.

БЕЗПОВОРІТНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА – це:

- сума коштів, передана платнику податку згідно з договорами дарування, іншими подібними договорами, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення таких коштів (за винятком бюджетних дотацій і субсидій), або без укладання таких угод;

- сума безнадійної заборгованості, відшкодована кредитору позичальником після списання такої безнадійної заборгованості;

- сума заборгованості платника податку перед іншою юридичною чи фізичною особою, що залишилася нестягнутою після закінчення строку позовної давності;

- кредит або депозит, наданий платнику податку без встановлення строків повернення його основної суми, за винятком кредитів, наданих під безстрокові облігації, та депозитів до запитання у банківських установах.

БЕЗСПІРНЕ СТЯГНЕННЯ КОШТІВ – відчуження (списання) коштів з рахунків клієнтів банків без попередньої їх згоди.

БЕЗСТРОКОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ – цінні папери, які не мають встановленого строку погашення чи мають строк погашення більш як 10 років з моменту їх емісії (випуску) або згідно з умовами емісії передбачають право емітента приймати одноособове рішення про продовження строку погашення (ліквідації) таких цінних паперів, незалежно від загального строку дії таких цінних паперів.

БІЗНЕСМЕН – підприємець, комерсант, що працює у певній сфері економічної діяльності з метою отримання прибутку чи іншого зиску.

БІРЖА – організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому відповідно до законодавства здійснюється торгівля цінними паперами, валютними цінностями, а також оптова торгівля товарами.

БІРЖОВИЙ ПОДАТОК – податок на біржовий оборот. Об'єктом оподаткування біржовим податком є обіг цінних паперів, валюти чи товарів на біржі.

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ – безкорислива діяльність благодійних організацій, що не передбачає одержання прибутків від цієї діяльності.

БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ – недержавна організація, головною метою діяльності якої є провадження благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб.

БЛАГОДІЙНИКИ – фізичні та юридичні особи, які здійснюють благодійництво в інтересах набувачів благодійної допомоги.

БЛАГОДІЙНИЦТВО – добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги. Специфічними формами благодійництва є меценатство і спонсорство.

БЛИЗЬКІ РОДИЧІ – матір, батько, чоловік, дружина, діти, рідні брати та сестри, онуки, дід і баба, усиновителі, усиновлені.

БОНІТЕНТНА ОЦІНКА ЗЕМЛІ – порівняльна оцінка якості ґрунтів за їх родючістю, побудована на об'єктивних ознаках і властивостях самих ґрунтів, що корелюються з урожайністю сільськогосподарських культур.

БОРГ ПОДАТКОВИЙ – несплачена у встановлений термін сума узгодженого податкового зобов'язання.

БОРЖНИК – одна зі сторін у борговому зобов'язанні, котра повинна вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певна дія: передати майно, виконати роботу, сплатити борг. У двосторонньому зобов'язанні кожен з його учасників є водночас і боржником, і кредитором.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС – система взаємопов'язаних показників, що характеризує в узагальненому вартісному вираженні стан коштів підприємства на певну дату.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК – кількісна та якісна характеристика фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання в грошовому виразі.

БЮДЖЕТ – (англ. Budget – сумка, портфель), план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, що здійснюються органами державної влади України, органами влади АР Крим та місцевими радами; фонд фінансових ресурсів, який перебуває у розпорядженні органів державної влади певного рівня й використовується для виконання покладених на них функцій, передбачених конституцією.

його фінансо-економічного становища та (або) для забезпечення виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг, що мають стратегічне значення для держави.

БЮДЖЕТНА ОРГАНІЗАЦІЯ – організація, діяльність якої фінансується за рахунок коштів бюджету на основі бюджетного кошторису доходів і витрат.

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА – складається з Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів.

БЮДЖЕТНЕ ВІДШКОДУВАННЯ – сума, що підлягає поверненню платнику податку з бюджету у зв'язку з надмірною сплатою податку або у інших передбачених законодавством випадках.

БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ – організація і принципи побудови бюджетної системи, її структури, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи. Бюджетний устрій України визначається з урахуванням державного устрою і адміністративно-територіального поділу України.

В

ВАЛОВИЙ ДОХІД – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальних формах як на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні, так і за її межами.

ВАЛОВИЙ ДОХІД ВІД СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – сума страхових внесків, страхових платежів або страхових премій, за винятком суми валових внесків, переданих у перестраховання, отриманих (нарахованих) страховиками протягом звітного періоду по договорах страхування і перестраховання ризиків на території України або за її межами.

ВАЛОВИЙ ДОХІД СТРАХОВИКА – визначається як сума доходу від страхової діяльності, прибутку від проведення страхування життя, прибутку від позареалізаційних операцій та іншої реалізації, зменшених на виплати страхових сум та страхового відшкодування, відрахування у централізовані страхові резервні фонди та у технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій.

ВАЛОВІ ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності.

ВАЛЮТА ЦІНИ – це валюта, в якій встановлюється ціна контракту (обирається з найбільш сталих валют).

ВАЛЮТА ПЛАТЕЖУ — це валюта, в якій здійснюється платіж. Не обов'язково збігається з валютою ціни, в такому випадку в контракті обумовлюється курс переводу однієї валюти в іншу.

ВАЛЮТНА ІНСПЕКЦІЯ — підрозділ Державної податкової служби України, який контролює законність валютних операцій, що проводяться резидентами та нерезидентами на території України.

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ — законодавча регламентація порядку здійснення розрахунків в сфері зовнішньоекономічної діяльності і порядку здійснення операцій з валютними цінностями.

ВАЛЮТНИЙ ДЕМПІНГ — знецінювання національної валюти з метою масового експорту товарів за цінами, нижчими за світові; є засобом боротьби за ринки збуту.

ВАЛЮТНИЙ ДЕРИВАТИВ — стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити валютну цінність на обумовлених умовах у майбутньому. Правила випуску та обігу валютних деривативів встановлюються Національним банком України.

ВАЛЮТНИЙ КЛІРИНГ — взаємний залік зустрічних вимог і зобов'язань, що впливають із рівності товарних поставок і наданих послуг.

ВАЛЮТНИЙ КУРС — це ціна грошової одиниці однієї країни, виражена через грошову одиницю іншої країни або міжнародну грошову одиницю; в Україні валютний курс визначається Національним банком України.

ВАЛЮТНИЙ РИНОК — система сталих і водночас різноманітних економічних та організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі; надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют.

ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ — це сукупність суспільних відносин, які виникають у процесі взаємного обміну результатами діяльності національних господарств.

ВАЛЮТНІ КОШТИ (ВАЛЮТНІ ЦІННОСТІ) — іноземна валюта готівкою, платіжні документи (чеки, векселі, тратти, депозитні сертифікати, акредитиви і т. ін.) в іноземній валюті, цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі та інші) в іноземній валюті, золото та інші дорогоцінні метали у вигляді зливків, пластин і монет, а також сертифікати, облігації, варанти та інші цінні папери, номінал яких виражено у золоті, дорогоцінні камені.

ВАЛЮТНІ ОБМЕЖЕННЯ — це система нормативних правил, які встановлюються у законодавчому та адміністративному порядку і спрямовані на обмеження операцій з іноземною та національною валютами, золотом та іншими валютними коштами на ринку та передбачають обов'язкову здачу їх казначейству.

ВАНТАЖНА МИТНА ДЕКЛАРАЦІЯ — це заява, що містить відомості про товари та інші предмети і транспортні засоби та мету їх переміщення через митний кордон України або про зміну митного режиму щодо цих товарів, а

також інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування митних платежів.

ВВІЗНЕ МИТО – мито, що стягується державою з імпортованих товарів з метою поповнення державного бюджету та захисту внутрішнього ринку.

ВКСЕЛЬ – цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити власнику векселя у визначений термін зазначену у векселі суму.

ВЕНЧУРНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО – ризикова науково-технічна діяльність фірми, що проникає в принципово нову сферу, з метою розробки і отримання нових продуктів, послуг та технологій.

ВІВІЗНЕ МИТО – мито, що стягується державою з експортованих товарів. Є інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

ВИЛУЧЕННЯ ДОКУМЕНТІВ – процесуальна дія, яка полягає у вилученні у платника податків бухгалтерських та інших документів, які свідчать про податкові правопорушення, скоєнні у великих розмірах.

ВИРУЧКА – грошові кошти, отримані підприємством, фірмою, підприємцем від продажу товарів і послуг, виручка від реалізації.

ВИРУЧКА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ – сума коштів, що надходить від покупця на рахунок юридичної чи фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності за поставлені матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги.

ВИТРАТИ – виражені в грошовій формі витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу й розподілу продукції, товарів.

ВІДДІЛ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПОДАТКОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ – підрозділ податкової інспекції, що перевіряє законність валютних операцій суб'єктів підприємницької діяльності, а також контролює сплату податків, пов'язаних з валютними операціями.

ВІДДІЛ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ – підрозділ управління обліку та обробки інформації податкової адміністрації, який організовує роботу щодо заповнення документів для реєстрації фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів, забезпечує дієздатність інформаційних баз, прогресивних технічних засобів опрацювання інформації.

ВІДДІЛ КОНТРОЛЮ ЗА ВАЛЮТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), який перевіряє законність валютних операцій суб'єктів підприємницької діяльності, а також контролює сплату податків, пов'язаних з валютними операціями.

ВІДДІЛ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), який забезпечує облік суб'єктів підприємницької діяльності – платників податків та бухгалтерський облік нарахувань і надходжень податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету, а також сум фінансових санкцій.

ВІДДІЛ ОБЛІКУ ТА ОБРОБКИ ДАНИХ ПОДАТКОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), котрий забезпечує облік суб'єктів підприємницької діяльності – платників податків та бухгалтерський облік нарахувань і надходжень податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету, а також сум фінансових санкцій.

ВІДДІЛ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ – підрозділ управління документальних перевірок податкової адміністрації (інспекції), який організовує та забезпечує роботу щодо впровадження суб'єктами підприємницької діяльності контрольної-касових апаратів, товарно-касових книг, комп'ютерних систем, реєструє їх та контролює їх використання.

ВІДДІЛ ПО РОЗ'ЯСНЕННЮ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), який проводить роз'яснювальну та методичну роботу серед платників податків з питань застосування податкового законодавства, інших нормативних актів, котрі стосуються нарахування і сплати податків, зборів та інших платежів.

ВІДДІЛ ПОДАТКОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), основним завданням якого є здійснення заходів щодо попередження порушень податкового законодавства, виявлення фактів ухилення від сплати податків та інших платежів, припинення порушень податкового законодавства.

ВІДДІЛ ПРИМУСОВОГО СТЯГНЕННЯ ПОДАТКІВ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), який забезпечує повноту і своєчасність стягнення податків, зборів та інших встановленим законодавством податкових платежів до бюджету.

ВІДДІЛ РОЗГЛЯДУ АПЕЛЯЦІЙ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), функції якого полягають у забезпеченні дотримання законодавства і попередження порушень у діяльності податкової адміністрації, забезпеченні правильності й законності застосування фінансових санкцій та адміністративних штрафів за порушення зобов'язань перед бюджетом, захисті прав і законних інтересів податкової адміністрації та її службових осіб.

ВІДДІЛ СПРАВЛЯННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ, РЕСУРСНИХ ТА ІНШИХ ПЛАТЕЖІВ – підрозділ податкової адміністрації (інспекції), який організовує справляння місцевих податків і зборів, ресурсних платежів, плати за землю тощо, здійснює документальні перевірки.

ВІДДІЛ ЮРИДИЧНИЙ ПОДАТКОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ – структурний відділ податкової інспекції, функції якого полягають у забезпеченні дотримання законодавства і попередження порушень у діяльності податкової інспекції, забезпеченні правильності й законності застосування фінансових санкцій та адміністративних штрафів за порушення зобов'язань перед бюджетом, захисті прав і законних інтересів податкової інспекції та службових осіб.

ВІДПОВІДАЛЬНЕ ЗБЕРІГАННЯ – господарська операція платника податку, що передбачає передання згідно з договорами схову матеріальних цінностей на зберігання іншій особі без права їх використання у господарському обороті такої фізичної чи юридичної особи, з подальшим поверненням

цих матеріальних активів платнику податку без зміни їх якісних або кількісних характеристик.

ВІДРАХУВАННЯ – платежі до бюджету та державних спеціальних фондів, які мають цільове призначення.

ВІДРАХУВАННЯ НА ГЕОЛОГОРОЗВІДУВАЛЬНІ РОБОТИ – збір за видобуток корисних копалин на розташованих у межах території України її континентального шельфу та виключної економічної зони родовища раніше розвіданих і переданих в установленому порядку для промислового освоєння; з попередньо оціненими запасами, що за згодою заінтересованих надрокористувачів передані їм для дослідно-промислової розробки та промислового освоєння.

ВІДРЯДНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА – це заробітна плата, яка ґрунтується на використанні норми праці. Вона виплачується на певну кількість виробленого продукту за певний робочий час.

ВІДСОТОК – ціна позичання грошей, ставка, що вимірюється відсотком від позиченої суми.

ВІДСТРОЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ – перенесення сплати основної суми податкових зобов'язань платника податків під проценти.

ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНА – спосіб здійснення власником правомочності розпоряджатися належним йому майном шляхом передачі цього майна у власність іншої особи.

ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ – повернення платникам коштів, сплачених раніше у вигляді податків.

ВІСНИК ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ – періодичне видання (тижневик) Державної податкової адміністрації України.

Г

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПОДАТКІВ – систематизація та уніфікація податків, координація податкових систем та податкової політики країн, які належать до міжнародних регіональних угруповань. Реалізується через створення митних союзів, що об'єднують декілька держав, які провадять єдину митну політику.

ГАРМОНІЗОВАНА СИСТЕМА ОПИСУ І КОДУВАННЯ ТОВАРІВ – це багаточільова уніфікована товарна номенклатура, яка відповідає митним і статистичним потребам; єдина міжнародна товарна класифікаційна система. Гармонізована система розроблена таким чином, що поєднує в собі жорстко уніфіковану класифікаційну схему, вона нараховує 94 групи, 33 підгрупи, 1241 позицію, 3553 підпозиції і 5019 субпозицій. На базі ГС і Комбінованої номенклатури Європейського співтовариства (КН ЄЕС) побудована Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), в якій товари систематизовано в 21 розділ, 97 товарних груп, підгрупи, товарні позиції, субпозиції та підсубпозиції.

ГАТТ — Генеральна угода по тарифам і торгівлі. 20 жовтня 1947 р. на Женевській конференції представники 23 держав розробили Генеральну угоду по тарифам та торгівлі (ГАТТ), яка складалася з трьох частин. З 1966 р. ГАТТ була доповнена ще однією частиною “Торгівля і розвиток”. З початку дії ГАТТ було проведено вісім багатосторонніх торговельних раундів. Восьмий Уругвайський раунд (1986 — 1994 рр.) був найбільш багатостороннім. У 1993 р. за результатами переговорів була прийнята Угода про створення Світової організації торгівлі (СОТ).

ГЛОБАЛЬНІ КВОТИ — квоти, що встановлюються відносно товару без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар експортується або з яких він імпортується.

ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ — будь-яка діяльність особи, спрямована на одержання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі, якщо безпосередня участь цієї особи в організації такої діяльності є регулярною, постійною та істотною. Під безпосередньою участю слід розуміти зазначену діяльність особи в тому числі через свої філіали (відділення), постійні представництва, а також через будь-яку іншу особу, яка діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії та доручення.

ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА — підприємства, установи, організації, створені на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку.

ГОТІВКОВІ ГРОШІ — це виготовлені з паперу або іншого малоцінного матеріалу знаки вартості. Залежно від того, хто випускає готівкові грошові знаки вони називаються: казначейські білети (випускають державні казначейства), банківські білети (емісійні банки), векселі (один з учасників кредитної операції), чеки (випускає власник вкладу в банк).

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ — продукція (товар), вироблена з використанням давальницької сировини (крім тієї частини, що використовується для проведення розрахунків за її переробку) і визначена як кінцева у контракті між замовником і виконавцем.

ГРАЛЬНИЙ БІЗНЕС — діяльність, пов'язана із влаштуванням казино, інших гральних місць (домів), гральних автоматів з грошовим чи майновим вигравшем, проведенням лотерей (крім державних) та розіграшів з видачею грошових вигравшів у готівковій або майновій формі.

ГРАНИЧНА ПОДАТКОВА СТАВКА — ставка, яка застосовується до останньої гривні доходу, оподаткованого урядом.

ГРАНИЧНІ ВИТРАТИ — додаткові витрати на виробництво ще однієї одиниці продукції.

ГРОШОВА СИСТЕМА — це форма організації грошового обігу в країні. Основними елементами грошової системи є найменування грошової одиниці; масштаб цін; валютний курс; види готівкових грошових знаків, які мають законну платіжну силу; регламентація безготівкового обороту; державний апарат, який здійснює регулювання грошового обігу.

ГРУПОВІ КВОТИ — квоти, що встановлюються відносно товару з визначенням групи країн, куди товар експортується або з яких він імпортується.

ГУДВІЛ — нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю, як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій тощо. Вартість гудвілу не підлягає амортизації і не враховується у визначенні валових витрат платника податку.

Д

ДАВАЛЬНИЦЬКА СИРОВИНА — сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що використовуються у виробництві готової продукції, з наступним поверненням цієї продукції або її частини їх власникові або за його дорученням — іншій особі.

ДАВАЛЬНИЦЬКА СИРОВИНА, ШО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ — сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, ввезені на митну територію України іноземним замовником (чи закуплені іноземним замовником в Україні за іноземну валюту) або вивезені за її межі українським замовником для використання у виробництві готової продукції, з наступним поверненням усієї продукції або її частини до країни власника (чи з реалізацією у країні виконавця замовником або за його дорученням виконавцем) або вивезенням до іншої країни.

ДАТА ВАЛЮТУВАННЯ — зазначена платником у розрахунковому чи документі в документі на переклад наявних дата, починаючи з якій гроші, переведені платником одержувачу, переходять у власність одержувача.

ДЕБЕНТУРА — свідоцтво митниці на повернення мита в разі вивезення товарів, які раніше були ввезені зі сплатою мита.

ДЕБИТОР — юридична чи фізична особа, яка має грошову або майнову заборгованість перед іншою юридичною або фізичною особою.

ДЕКЛАРАЦІЯ (від лат. *declarati* — пояснення) — заява, документ, що містить певну інформацію для митних цілей.

ДЕКЛАРАЦІЯ НА ВВЕЗЕННЯ (ВИВЕЗЕННЯ), ТРАНЗИТ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ, ВУЗЛА ЧИ АГРЕГАТУ (ДЕКЛАРАЦІЯ ФОРМИ МД-7) — документ, у якому містяться відомості про власника транспортного засобу, транспортний засіб та мету переміщення транспортного засобу через митний кордон України.

ДЕКЛАРУВАННЯ ПОДАТКІВ — офіційне подання платником податків податкової декларації.

ДЕКЛАРУВАННЯ ТОВАРІВ — здійснюється шляхом заяви за встановленою формою (письмовою, усною тощо) точних даних про мету переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів і про самі товари та

інші предмети, а також будь-яких відомостей, необхідних для митного контролю та митного оформлення.

ДЕМПІНГ – реалізація товарів на закордонних ринках за цінами, нижчими від цін на аналогічні товари національного виробництва, або ж нижчими від світових цін.

ДЕПОЗИТНІ ГРОШІ – неповноцінні знаки вартості, що не мають речового виразу й існують лише у вигляді певних сум на рахунках у банках.

ДЕПОНЕНТ – юридична чи фізична особа, яка користується послугами зберігача на підставі договору про відкриття рахунку в цінних паперах.

ДЕПРЕСИВНИЙ ПОДАТОК – податок, ставка якого збільшується зі зростанням величини доходу, але кожен наступний приріст ставки податку є менший за попередній.

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА – підпорядкований урядові України орган, основними завданнями якого є: забезпечення дотримання законодавства про податки, облік усіх платників податків та інших обов'язкових плат до бюджету, здійснення контролю, перевірка правильності обчислення та своєчасності перерахувань податків та податкових платежів.

ДЕРЖАВНЕ МИТО – обов'язковий збір у дохід держави, що справляється спеціально уповноваженими установами за вчинення дій та видавання юридичним і фізичним особам документів, що мають правове значення. Буває двох видів: просте і пропорційне. Просте державне мито справляють за твердими ставками, пропорційне – у процентному відношенні до відповідної суми позову або вартості відчужуваного майна, яка засвідчується договором. Державне мито справляється в судових арбітражних органах, нотаріальних конторах, органах Міністерства закордонних справ, Міністерства внутрішніх справ, Державного патентного відомства України, місцевих рад та інших уповноважених на те органах.

ДЕРЖАВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ФОНД – позабюджетний фонд цільового призначення, кошти якого використовують для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, заходів щодо освоєння нових технологій і виробництва нових видів продукції (робіт, послуг). Формувався за рахунок відрахувань підприємств, об'єднань та організацій у розмірі 1% від фактичного обсягу реалізації продукції, робіт чи послуг (за винятком ПДВ та акцизного збору) з віднесенням суми відрахувань на собівартість продукції. На даний момент дане відрахування скасоване.

ДЕРЖАВНИЙ ФОНД СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ – спеціальний фонд, створений з метою фінансування передбачених програмами зайнятості населення заходів щодо: професійної орієнтації населення, професійного навчання вивільнюваних працівників і безробітних, сприяння в їх працевлаштуванні, виплати допомоги по безробіттю, організації додаткових робочих місць. Відрахування до цього фонду складають 2,1% від фонду оплати праці.

ДЕРЖАВНІ ЛОТЕРЕЇ – форма державного кредиту, платна гра, внаслідок якої відбувається перерозподіл коштів громадян – її учасників, добровіль-

но сплачених ними для участі у цій грі, що надає їм право на одержання виграваних у разі визнання їх переможцями.

ДЕРЖАВНІ ОБЛІГАЦІЇ — це свідоцтва про надання їх власниками позики державі в особі національного уряду та місцевих органів управління.

ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ — це фонди, які створені відповідно до законодавства України і формуються за рахунок визначених ним внесків юридичних осіб незалежно від форм власності та внесків громадян.

ДЕРИВАТИВ — стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому. Стандартна (типова) форма деривативів та порядок їх випуску та обігу встановлюються законодавством.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ — передача керівних і виконавчих функцій під конкретнішу юрисдикцію, конкретним установам чи населеним пунктам на регіональному чи місцевому рівнях.

ДЖЕРЕЛО СПЛАТИ ПОДАТКУ — доходи юридичних і фізичних осіб, з яких сплачується податок.

ДИВИДЕНДИ — платіж, який провадиться юридичною особою на користь власника або довірених осіб власника корпоративних прав, емітованих такою юридичною особою, у зв'язку з розподілом частини її прибутку. До дивідендів не включаються виплати юридичній особі, пов'язані із зворотним викупом акцій, часток (паїв), раніше емітованих такою юридичною особою.

ДИСКРЕЦІЙНА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА — політика, при якій уряд свідомо маніпулює податками та державними видатками з метою зміни реального обсягу національного виробництва та зайнятості, контролю за інфляцією та прискоренням економічного зростання.

ДОВОЛІЛЬНІ ЕКСПОРТНІ ОБМЕЖЕННЯ — обмеження країною-експортером поставок товарів і послуг, обумовлене угодою, з метою уникнення більш жорстких протекціоністських заходів з боку країни-імпортера.

ДОДАНА ВАРТІСТЬ — це вартість, яка створена в процесі виробництва на даному підприємстві і визначає його реальний внесок у створення вартості конкретного продукту. Додана вартість включає заробітну плату, прибуток, амортизацію. Вона визначається як різниця між виручкою від реалізації і вартістю матеріальних витрат на виробництво і реалізацію продукції.

ДОДАТКОВА ЗАРОБІТНА ПЛАТА — винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи і винахідництво і особливі умови праці, включає доплати, надбавки, гарантійні та компенсаційні виплати. Передбачені чинним законодавством, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

ДОКУМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА — перевірка правильності розрахунків платників податків із бюджетом, що проводиться безпосередньо в платника за даними бухгалтерського обліку; звітності та первинних документів.

ДОХІД (ВАЛОВИЙ ДОХІД) – загальна сума будь-яких коштів, одержаних від усіх видів діяльності, вартості матеріальних і нематеріальних цінностей (активів), цінних паперів, інших об'єктів власності, що одержані (нараховані) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі як на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами.

ДОХІД СУКУПНИЙ ОПОДАТКОВУВАНИЙ – дохід, одержаний громадянином за певний період часу (місяць, рік) як у грошовій (національною чи чужоземною валютою), так і в натуральній формі. Включає: доходи за виконання трудових зобов'язань, у тому числі за сумісництвом, зокрема, заробітна плата за виконану роботу, розрахована за розцінками, тарифними ставками та посадовими окладами; надвишки та доплати до тарифних ставок та окладів; премії за виробничі результати; оплата відповідно до законодавства відпусток; виплати за трудовими угодами тощо; доходи від виконання робіт за договорами підрядку цивільно-правового характеру; дивіденди (проценти), нараховані на акції або вклади працівника; доходи, одержані внаслідок розподілу прибутку (винагороди, премії, заохочення тощо); матеріальні та соціальні блага у грошовій та натуральній формі, надані за рахунок коштів підприємств, установ, організацій, фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

ДОХОД СУБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ – надходження у власність або на користь фізичної особи грошових коштів у національній чи іноземній валюті, а також грошовий еквівалент надходжень у вигляді інших валютних цінностей, майна, плодів, приплоду, послуг, майнових і немайнових прав, а також приріст їхньої вартості, одержаних (нарахованих, розподілених, набутих) від резидентів і нерезидентів України.

ДОХОД У МАТЕРІАЛЬНІЙ ФОРМІ – гроші, інші валютні цінності, грошовий еквівалент вартості майна, що має фізичні виміри та властивості, одержаного суб'єктом оподаткування у власність.

ДОХОД У НЕМАТЕРІАЛЬНІЙ ФОРМІ – грошовий еквівалент вартості послуг, майнових і немайнових прав, що не мають фізичних вимірів, одержаних суб'єктом оподаткування в користування або власність.

ДОХОДИ З ДЖЕРЕЛОМ ЇХ ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНІ – будь-які доходи, отримані резидентами або нерезидентами від будь-яких видів їхньої діяльності на території України, включаючи проценти, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, сплачених резидентами України, доходи від надання резидентам або нерезидентам в оренду (користування) майна, розташованого в Україні, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до портів, розташованих в Україні, доходи від продажу нерухомого майна, розташованого в Україні, а також доходи страховиків-резидентів від страхування ризиків страхувальників-резидентів за межами України, інші доходи від господарської діяльності на митній території України.

ДОХОДИ, ОДЕРЖАНІ З ДЖЕРЕЛ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ – будь-які доходи, отримані резидентами від будь-яких видів їхньої діяльності за межами митної території України, включаючи проценти, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, доходи від надання резидентам в оренду (ко-

ристування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до портів, розташованих за межами України, доходи від продажу нерухомого майна, розташованого за межами України, інші доходи від господарської діяльності за межами митної території України або на територіях, не підконтрольних митним службам України.

Е

ЕВАЛЬГАЦІЯ – оцінювання, обчислення

ЕКАУТАНТ – фахівець у галузі фінансів та бухгалтерії (фінансист-бухгалтер). Здійснює аналіз фінансово-господарської діяльності фірми. Може виконувати функції аудитора-контролера.

ЕКВІВАЛЕНТ – це:

- товар, вартість якого відповідає вартості іншого товару;
- товар, яким виражено вартість іншого товару; якщо один товар виражає вартість багатьох або всіх товарів, він стає загальним еквівалентом (грішми).

ЕКСПОРТ – продаж товарів (робіт, послуг) іноземним суб'єктам господарської діяльності з їх вивезенням за межі митної території України, включаючи реекспорт товарів, крім передачі майна суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності іноземному суб'єкту господарської діяльності за кордоном як натуральної частки участі у формуванні статутного капіталу при спільній господарській діяльності.

ЕКСПОРТ КАПІТАЛУ – вивезення за межі України капіталу в будь-якій формі (валютні кошти, продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

ЕКСПОРТНА (ІМПОРТНА) КВОТА – граничний обсяг певної категорії товарів, що його дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях.

ЕКСПОРТНА ДЕТАКСАЦІЯ – зниження чи повна відміна непрямого оподаткування продукції, призначеної для вивезення на зовнішній ринок.

ЕКСПОРТНА СУБСИДІЯ – сума грошових коштів, які держава надає національному виробнику з метою заохочення експорту товарів та послуг

ЕКСПОРТНЕ МИТО – мито, що нараховується на товари, при їх вивозі за межі митної території України.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ – це різновид депозитних грошей, які означають, що переведення грошових сум по рахунках в банках здійснюється автоматично з допомогою ЕОМ за безпосереднім розпорядженням власника поточних рахунків.

ЕЛЕМЕНТИ ПОДАТКУ – складові податку, до яких належать: суб'єкт (платник) податку, об'єкт оподаткування, податкова ставка, джерело сплати податку, податкова квота, податкові пільги.

ЕМБАРГО – заборона державою ввозу або вивозу товарів та цінностей; призупинення торгових операцій між країнами, в основному, з політичних мотивів.

ЕМІСІЙНИЙ ДОХІД – сума доходів, одержаних підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав.

Є

ЄВРОВАЛЮТИ – сукупна назва стійких валют, якими комерційні банки здійснюють безготівкові депозитно-позикові операції за межами країн – емітентів цих валют: євродолари, євромарки, євростерлінги, євроєни тощо. Термін виник наприкінці 50-х років, коли було запроваджено конвертованість валют до євро економічно розвинутих країн і ці валюти почали використовувати в міжнародних розрахунках. Найбільшу частку в запасах євровалюти становить долар США.

ЄВРОДЕПОЗИТИ – вклади до великих комерційних банків у чужоземній валюті за рахунок коштів, що функціонують на ринку євровалют. Операції за депозитами в Євровалютах не належать до юрисдикції країн розміщення банків, що дає змогу гнучкіше регулювати процентні ставки вкладів задля залучення євровалютних ресурсів.

ЄВРОДОЛАРИ – тимчасово вільні кошти в американських доларах, що розміщуються організаціями чи приватними особами за межами США, головним чином у банках західноєвропейських держав. Використовуються для надання кредитів у безготівковій формі.

ЄВРОКАРД – міжнародна кредитна картка з правом використання в країнах-учасниках банківської системи.

ЄВРООБЛІГАЦІЯ – цінний папір на пред'явника; боргове зобов'язання позичальника, що отримав довготермінову позику в одній з євровалют. Випускається емісійним синдикатом, який об'єднує банки та інші кредитні установи – нерезиденти країни, чия валюта використовується для позначення номіналу емітованих цінних паперів. Емісія єврооблігацій значно меншою мірою зазнає регулювання з боку держави, валюта якої використовується як валюта позики. Єврооблігації мають усі ознаки (реквізити) звичайних облігацій, а також деякі особливості. Зокрема, їх розміщують одночасно на ринках кількох країн, а не однієї, як традиційно чужоземні облігації, що випускаються нерезидентами.

ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ МИТНОЇ ТОРГІВЛІ – створена у 1960 р. на основі Стокгольмської конвенції. Вона є регіональною економічною організацією, в якій відсутні наднаціональні інтереси. На сьогодні організація включає чотири члена – Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія. У торгівлі між країнами-членами ЄАВТ скасовані всі види мита.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ (ЄБРР) – регіональний міждержавний банк, завданням якого є довготермінове кредитування країн Центральної та Східної Європи з метою проведення в них

структурних економічних реформ, формування ринкових відносин, створення конкурентноспроможної економіки, сприяння розвитку приватного бізнесу, налагодження взаємовигідних економічних зв'язків цих країн із західноєвропейськими країнами. ЄБРР засновано 1990 року. Штаб-квартира банку розташована в Лондоні. Засновники його – розвинуті європейські країни: США, Японія, Австралія, Нова Зеландія, Туреччина, Кіпр, Мальта, а також Європейський інвестиційний банк і Європейське Економічне Співтовариство.

ЄВРОРИНОК – міжнародний ринок позичкових капіталів, на якому операції здійснюються в євровалютах. Позичальниками на євrorинку виступають транснаціональні монополії та окремі держави, кредиторами – приватні комерційні банки. Євrorинок охоплює:

- єврогрошовий ринок (короткотермінові депозити на термін до одного року);
- ринок банківських євrokредитів (середньотермінові кредити на 2-10 років, котрі оформлюються кредитними угодами);
- ринок єврооблігацій (середньо – та довготермінові позики на 10-15 років).

Діяльність євrorинків не підлягає державному контролю. На євровалютні операції банків не поширюються правила й обмеження, що регламентують їх діяльність на національних ринках позикових капіталів. Тому євровалютні операції є більш прибутковими, ніж кредитні операції в національних валютах.

ЄВРОЧЕК – чек, що приймається до оплати в будь-якій із країн-учасниць європейської банківської системи “Єврочек” (створена 1968 року). Видається без попереднього грошового внеску й оплачується за рахунок короткотермінового банківського кредиту (до 1 місяця). Використовується здебільшого туристами.

ЄДИНИЙ МИТНИЙ ТАРИФ УКРАЇНИ – це систематизований збір ставок мита, якими обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України або вивозяться з цієї території. Ставки Єдиного митного тарифу є єдиними для усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форм власності, організації господарської діяльності або територіального розміщення. Основними елементами Єдиного митного тарифу є товарна кодифікація, методи оцінки митної вартості імпортованих товарів, методи визначення країни походження товарів, митні ставки.

3

ЗАГАЛЬНИЙ СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ – загальний строк для захисту права за позовом особи, право якої порушено (позовна давність).

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ПОДАТКИ – податки, встановлені органами законодавчої влади й обов'язкові для справляння на всій території держави. До загальнодержавних податків належать:

- податок на додану вартість;
- акцизний збір;

- податок на прибуток підприємств;
- державне мито;
- податок на нерухоме майно (нерухомість);
- плата (податок) за землю;
- рентні платежі;
- податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;
- податок на промисел;
- збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету;
- збір за спеціальне використання природних ресурсів;
- збір за забруднення навколишнього природного середовища;
- збір на обов'язкове соціальне страхування;
- збір на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності;
- фіксований сільськогосподарський податок;
- збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;
- єдиний збір, який справляється у пунктам; пропуску через державний кордон України;
- збір за використання радіочастотного ресурсу України;
- збори до фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

ЗАЄЦЬ – споживач суспільних благ, який не бере участі у їхньому фінансуванні.

ЗАКОННИЙ ПРЕДСТАВНИК ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ – особа (особи), яка веде справи, виконує обов'язки та представляє інтереси платника у відносинах, пов'язаних з оподаткуванням.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА НОМІНАЛЬНА – сума грошей, яку працівник отримує від працедавця за відпрацьований робочий час чи виготовлення певної кількості продукту за годину, день, тиждень, місяць, рік.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА РЕАЛЬНА – визначається кількістю товарів і послуг, які найманий працівник може придбати за свою номінальну заробітну плату за існуючого рівня цін та інших платежів. Рівень реальної заробітної плати визначається сумою номінальної оплати праці, рівнем податків і цін на життєві блага.

ЗБОРИ – платежі юридичних і фізичних осіб, встановлені у твердих розмірах або у відсотках за надання певних прав чи послуг, або на відшкодування окремих видатків бюджету.

ЗВИЧАЙНА ПРОЦЕНТНА СТАВКА ЗА ДЕПОЗИТ – середньозважена процентна ставка на день відкриття депозиту, але не вища, ніж середньозважена процентна ставка за депозити, залучені протягом 30 календарних днів, що передували даті відкриття цього депозиту.

ЗВИЧАЙНА ПРОЦЕНТНА СТАВКА ЗА КАПІТАЛ – процентна ставка, що встановлюється в залежності від строків та розміру депозиту за рішенням платника податку, яке має бути оприлюднено та встановлювати однакові правила щодо укладення депозитного договору з будь-якими категоріями осіб з урахуванням обмежень, установлених законом. Порядок оприлюднення ін-

формації щодо умов укладення депозитного договору визначається для банківських установ Національним банком України, для небанківських фінансових установ — державним органом, визначеним законом.

ЗВИЧАЙНА ПРОЦЕНТНА СТАВКА ЗА КРЕДИТ — середньозважена процентна ставка на день сплати процентів за кредит, але не нижча, ніж середньозважена процентна ставка за кредити, надані протягом 30 календарних днів, що передували даті надання цього кредиту.

ЗВИЧАЙНА ЦІНА — ціна продажу товарів (робіт, послуг) продавцем, включаючи суму нарахованих (сплачених) процентів, вартість іноземної валюти, яка може бути отримана у разі їх продажу особам, які не пов'язані з продавцем при звичайних умовах ведення господарської діяльності.

ЗВИЧАЙНА ЦІНА НА ПРОДУКЦІЮ — це ціна, не менша, ніж середньозважена ціна реалізації аналогічної продукції за будь-якими іншими угодами купівлі-продажу, укладеними з будь-якою третьою стороною протягом 30 календарних днів, що передували даті реалізації, за винятком випадків, коли ціни внутрішньої реалізації підлягають державному регулюванню згідно з порядком ціноутворення, встановленим законодавством. У разі неможливості визначення ціни за зазначеною процедурою звичайною вважається ціна, яка дорівнює залишковій вартості матеріальних цінностей і нематеріальних активів, що знаходяться на балансі платника податку, номінальній вартості товарів, придбаних для проведення товарообмінних операцій.

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ — один з документів фінансової звітності підприємства, який характеризує рух грошових коштів за певний період часу.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ — звіт підприємства, що містить відомості про фінансові результати (прибутки, збитки) від усіх видів господарської операцій, а також про використання прибутку, платежі до бюджету та деякі інші відомості.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВО-МАЙНОВИЙ СТАН — звіт підприємства, що містить відомості про рух фондів, використання коштів бюджету й позабюджетних фондів, формування цільових позабюджетних фондів, наявність і рух основних засобів і нематеріальних активів, фінансові вкладення, чужоземні інвестиції.

ЗВІТНИЙ (ПОДАТКОВИЙ) ПЕРІОД — період, за який платник податків зобов'язаний проводити розрахунки податків та сплачувати їх до бюджету.

ЗВОРОТНЕ ПЕРЕКЛАДАННЯ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ — перекладання податкових платежів з покупців на продавців шляхом зниження ринкової ціни оподаткованого товару.

ЗВОРОТНІЙ ЛІЗИНГ — господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає продаж основних фондів фінансовій організації з одночасним зворотним одержанням таких основних фондів такою фізичною чи юридичною особою в оперативний або фінансовий лізинг.

ЗЕМЕЛЬНИЙ КАДАСТР — реєстр земель за класами залежно від родючості, близькості до ринків збуту, виду вирощуваних культур тощо. Служить

основою оцінки середньої дохідності 1 га землі кожного класу. Використовується для визначення ставок податку на землю та грошової оцінки землі.

ЗМЕНШЕННЯ СУМИ ПОДАТКУ – зміна поведінки в межах закону з метою зменшення суми податку, яку належить сплатити до бюджету.

ЗМІННІ ВИТРАТИ – це витрати підприємства, які змінюються разом з обсягом виробництва. Вони відображають витрати змінних виробничих факторів.

ЗОВНІВ'ЯЗАННЯ ПІДПРИЄМСТВА – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

ЗОВНІШНІ ЕФЕКТИ (ЕКСТЕРНАЛІЇ) – витрати і прибутки, пов'язані з ринковими трансакціями, що не відбиті в цінах.

ЗОВНІШНІЙ БОРГ – державний борг перед особами, які не є громадянами даної держави та іноземними державами.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ – діяльність суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

ЗОНИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ – це спеціально відведене місце, призначене для зберігання товарів і транспортних засобів під митним контролем.

ЗРІВНЮВАННЯ – програма, за допомогою якої вищий рівень управління надає нормативні (не обмежені умовами) субсидії нижньому рівневі управління зі слабшою базою оподаткування.

I

ІДЕНТИЧНІ ТОВАРИ – товари, які мають однакові характерні для них основні ознаки. При визначенні ідентичності товарів враховуються, зокрема, їх фізичні характеристики, якість, репутація на ринку, країна походження та виробник. При цьому незначні відмінності в їх зовнішньому вигляді не враховуються при визначенні ідентичності товарів.

ІМПОРТ – ввезення (пересилання) товарів (робіт, послуг) на митну територію України, включаючи закупівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

ІМПОРТ КАПІТАЛУ – ввезення з-за меж України капіталу в будь-якій формі (валютні кошти, продукція, послуги, робота, права інтелектуальної власності та інші немайнові права) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

ІМПОРТНА СУБСИДІЯ – сума грошових коштів, які держава м-внесення національному виробнику для підвищення конкурентоспроможності отримання продукції на внутрішньому ринку.

ІМПОРТНЕ МИТО — мито, що стягується митницями при поступленні іноземних товарів на внутрішній ринок;

ІНВЕСТИЦІЇ ІНОЗЕМНІ — інвестиції, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ — кошти, що податкові інспекції залишають підприємствам, зменшуючи податок на прибуток за умови, якщо прибуток у розмірі зниженого податку реінвестується у виробництво.

ІНВЕСТИЦІЯ — господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на капітальні, фінансові та реінвестиції.

ІНДЕКСАЦІЯ — спосіб збереження реальної величини грошових вимог і доходів в умовах інфляції. Індексція дає змогу перерахувати розміри грошових виплат пропорційно до змін індексу цін за період з дня підписання до виконання зобов'язань.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПОДАТОК НА ДОХІД — оподаткування окремих осіб в залежності від чистого доходу, враховуючи окремі податки на дохід у формі відсотка від капіталу, дохід від дивідендів тощо.

ІНДИВІДУАЛЬНІ КВОТИ — квоти, що встановлюються відносно товару з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватись або з якої він може імпортуватись.

ІНДОСАМЕНТ — передавальний надпис на звороті векселя та інших цінних паперів, який підтверджує перехід права по вказаних документах до іншої особи. Індосамент проставляється на зворотній стороні документа або на додатковому листі. Особа, яка здійснює індосамент, називається індосантом.

ІНДОСАНТ — особа, яка здійснює індосамент.

ІНДОСАТ — особа, якій передається вексель.

ІНЖИНІРИНГ — інженерно-конструкторські роботи і послуги, які включають послуги з підготовки та забезпечення процесу виробництва і реалізації продукції, з обслуговування будівництва та експлуатації промислових, інфраструктурних, сільськогосподарських та інших об'єктів.

ІНКАСАТОР — посадова особа (банківський працівник), котра приймає гроші в організації, підприємств тощо, здійснює їх транспортування та здавання в банк.

ІНКАСАЦІЯ — збір готівки в касах підприємств, організацій та установ і здавання її до кас кредитних установ.

ІНКАСАЦІЯ БОРГОВИХ ВИМОГ — банківська послуга з одержання за дорученням клієнта коштів від боржника такого клієнта у рахунок погашення його боргу або акцепту за векселями, чеками, іншими розрахунковими і товарними документами.

ІНКОТЕРМС – це міжнародні правила з тлумачення термінів, які використовуються у зовнішній торгівлі. Відповідно до Правил ІНКОТЕРМС (у редакції 1990 року) за розподілом відповідальності, витратів і ризиків між продавцем і покупцем умови поставки поділяються на чотири групи – починаючи з умови, згідно з якою практично вся відповідальність покладається на покупця і закінчуючи тими, згідно з якими продавець несе всі витрати та ризики.

ІНОЗЕМНА ВАЛЮТА – грошова одиниця іноземних держав (банкноти, білети державної скарбниці, монети) монетарні метали, платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або монетарних металах.

ІНФЛЯЦІЯ – це знецінення нерозмінних на золото грошей внаслідок надмірного випуску і переповнення ними каналів обігу.

ІНШІ ЗАОХОЧУВАЛЬНІ ТА КОМПЕНСАЦІЙНІ ВИПЛАТИ – виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові та матеріальні виплати, не передбачені актами чинного законодавства.

ІПОТЕЧНИЙ КРЕДИТ – фінансовий кредит (позика грошових коштів на визначений строк та під визначені проценти з відстроченням їх погашення), який використовується на будівництво і реконструкцію житлового приміщення, що перебуває або перебуватиме у приватній власності громадян, а також на фінансування поточних потреб громадян, що займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, індивідуальною адвокатською і приватною нотаріальною діяльністю з забезпеченням такого кредиту зазначеними житловими приміщеннями або іншими видами матеріальних цінностей, переданими у заставу (іпотеку) особі, що надає кредит.

К

КАДАСТРИ – це опис об'єктів майна, у якому за зовнішніми ознаками встановлювались тверді норми доходності кожного виду об'єкта (поземельні, подомові, промислові).

КАДУЦЕЙ (від лат. *caduceator* – парламентар) – емблема; жезл Гермеса (Меркурія) має давнє походження. В різних його варіантах використовувалися в багатьох народів. Пізніше, в Стародавньому Римі кадуцей перетворився в атрибут бога торгівлі і набув остаточної форми – вигляду жезлу, який обвивають дві змії. З початку XIX ст. ця емблема стала символом мирної торгівлі, міжнародного обміну. З часом в багатьох країнах він набув символу зовнішньої торгівлі, і тому в сучасній практиці дуже часто використовується як емблема митних органів.

КАЗНАЧЕЙСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ – боргові цінні папери, що емітуються державою в особі її уповноважених органів, розміщуються виключно на добровільних засадах серед фізичних та юридичних осіб і засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету та дають право на отримання фінансового доходу або інші майнові права, відповідно до умов їх випуску.

КАМЕРАЛЬНА ПЕРЕВІРКА – перевірка правильності розрахунків платників податків з бюджетом у податковій інспекції на підставі поданих декларацій, звітів і розрахунків.

КАПІТАЛЬНА ІНВЕСТИЦІЯ – господарська операція, яка передбачає придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних фондів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації відповідно до норм чинного законодавства.

КАСА – готівка, що є в розпорядженні підприємства; рахунок бухгалтерського обліку, в якому відображено надходження та видавання готівки; спеціально обладнане приміщення для приймання, зберігання, видавання грошей та інших цінностей.

КВОТА – це кількісне обмеження, що встановлює максимальний об'єм або вартість експорту або імпорту певних товарів за встановлений період часу.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКІВ – групування податків за такими ознаками:

1) *за економічною ознакою об'єкта оподаткування:*

- податки на доходи та прибутки;
- податки на споживання;
- податки на майно;

2) *за економічним змістом:*

- прями;
- непрями;

3) *за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють:*

- загальнодержавні;
- місцеві податки;

4) *за формою стягнення:*

- розкладні (розкладкові);
- квотарні (окладні) податки;

5) *за способом зарахування податкових надходжень:*

- закріплені;
- регулюючі;

6) *по відношенню до платника:*

- податки з юридичних осіб;
- податки з фізичних осіб;
- змішані;

7) *по відношенню до джерела сплати:*

- податки, що включаються у валові витрати та собівартість;
- податки, що включаються в ціну товару;
- податки, що сплачуються з прибутку або капіталу.

КЛРИНГ – отримання, звірка та поточні оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів.

КОМАНДИТНЕ ТОВАРИСТВО – товариство, в якому разом з одним чи більше учасників, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм май-

ном, є один чи більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників)

КОМБІНОВАНЕ МИТО – включає в себе адвалерні та специфічні особливості митного оподаткування.

КОМЕРЦІЙНИЙ КРЕДИТ – будь-яка господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає авансування (попередню оплату) продукції, робіт, послуг іншого суб'єкта підприємницької діяльності з відстроченням дати реалізації, якщо таке відстрочення є більшим, ніж звичайні строки поставки, або перевищує 30 календарних днів з дати здійснення авансового платежу. Не вважають комерційним кредитом форвардні та ф'ючерсні операції з продукцією сезонного виробництва або цінними паперами і валютними цінностями, а також операції з товарними і валютними опціонами, що передбачають перехід права власності на таку продукцію (цінні папери і валютні цінності) в момент здійснення розрахунків за форвардним, ф'ючерсним або опціонним договорами.

КОМПЕНСАЦІЙНЕ МИТО – стягується понад звичайного ввізного мита. Компенсаційне мито застосовується з метою пониження конкурентоспроможності товарів на внутрішньому ринку і відіграє протекціоністську роль.

КОНВЕНЦІЙНА МИТНА СТАВКА – встановлюється на основі двосторонніх та багатосторонніх переговорів та зафіксована в угоді. Така ставка є значно нижчою від автономної і використовується щодо товарів тих країн, з якими укладено угоди або застосовується режим найбільшого сприяння.

КОНВЕРТОВАНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРОШОВОЇ ОДИНИЦІ (ВАЛЮТИ) – можливість для учасників зовнішньоекономічних відносин легально обмінювати її на іноземні валюти та навпаки без обмеження.

КОНГЛОМЕРАТ – диверсифікаційний концерн, що об'єднує широке коло фірм, між якими відсутній тісний виробничий зв'язок, шляхом їх поглинання.

КОНСОРЦІУМИ – тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення спільної мети.

КОНТРАБАНДА – це переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю товарів, валюти, цінностей та інших предметів у великих розмірах, а так само таке ж незаконне переміщення культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних, вибухових речовин, зброї та бойових припасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів.

КОНТРАГЕНТ – кожна зі сторін у договорі; кожен із суб'єктів, що взаємодіють між собою, беручи участь у спільній роботі, в реалізації угоди.

КОНТРОЛЮЮЧИЙ ОРГАН – державний орган, що у рамках своєї компетенції, визначеної законодавством, здійснює контроль за своєчасністю, вірогідністю, повнотою нарахування податків і зборів (обов'язкових платежів) і погашенням податкових чи зобов'язань податкового боргу.

КОНЦЕРНИ — статутні об'єднання підприємств промислової організації, транспорту, банків, торгівлі тощо на основі повної відповідальності від одного чи групи підприємців. Об'єднання діють на основі виступу чи статуту, що затверджується їх засновниками або власниками підприємства, які входять до складу зазначених організаційних структур з права юридичної особи.

КОНЦЕСІЄДАВЕЦЬ — орган виконавчої влади чи відповідного місцевого самоврядування, уповноважений відповідно Кабінетом Міністрів України чи органами місцевого самоврядування на укладення концесійного договору.

КОНЦЕСІЙНИЙ КОНКУРС — процедура, встановлена чинним законодавством, згідно з якою певний претендент визнається переможцем в конкурсній процедурі.

КОНЦЕСІЙНІ ПЛАТЕЖІ — плата, обумовлена у концесійному договорі яку вносить концесіонер за право створення (будівництва) та/або експлуатації об'єктів, що надаються в концесію.

КОНЦЕСІОНЕР — суб'єкт підприємницької діяльності, який за договором отримав концесію.

КОНЦЕСІЯ — надання з метою задоволення громадських потреб виконавчим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) об'єкта концесії (статистичне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань зі створення (будівництва) та/або експлуатації об'єктом концесії, майнової відповідальності та мінімізації підприємницького ризику.

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО — право власності на частку у статутній частці юридичної особи, включаючи права на управління, отримання частки прибутку такої юридичної особи, а також частки активів при ліквідації відповідно до чинного законодавства.

КОРПОРАЦІЇ — договірні об'єднання, створені на основі повної відповідальності робочих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників.

КРАЇНА ЕКСПОРТУ — країна походження товару, що імпортується в Україну. Країна експорту може вважатися також країною-посередником (митний союз або економічне угруповання), за винятком випадків, коли товар перевозиться транзитом через цю країну, в ній не вироблений, а в цій країні немає порівнянної ціни для цього товару.

КРАЇНА ПОХОДЖЕННЯ — країна (митний союз або економічне угруповання), в якій товар було повністю вироблено або піддано достатній обробці чи обробці.

КРЕДИТ — кошти і матеріальні цінності, які надаються резидентами або нерезидентами у користування юридичним чи фізичним особам.

ний строк та під процент. Кредит розподіляється на фінансовий, товарний, інвестиційний податковий кредит та кредит під цінні папери, що засвідчують відносини позики.

КРЕДИТ ПІД ЦІННІ ПАПЕРИ – кошти, які залучаються юридичною особою-боржником (дебітором) від інших юридичних або фізичних осіб як компенсація вартості випущених (емітованих) таким дебітором облігацій або депозитних сертифікатів.

КРЕДИТ ПІД ЦІННІ ПАПЕРИ, ШО ЗАСВІДЧУЮТЬ ВІДНОСИНИ ПОЗИКИ – кошти, які залучаються юридичною особою – боржником (дебітором) від інших юридичних або фізичних осіб як компенсація вартості випущених (емітованих) таким дебітором облігацій або ошадних (депозитних) сертифікатів.

КРЕДИТНА КАРТКА – іменний грошовий документ, що видається банком власнику поточного рахунку і дає йому можливість оплатити через ЕОМ свої покупки і погасити борги переказом грошей по рахунку без використання готівки.

КРЕДИТНА СИСТЕМА – це сукупність кредитних відносин та інститутів, які реалізують ці відносини.

КРЕДИТНІ ГРОШІ – неповноцінні знаки вартості, які виникають і функціонують в обігу на основі кредитних відносин.

КРЕДИТОР – юридична чи фізична особа, яка надає грошову або майнову позичку (кредит);

КРИВА ЛАФФЕРА – крива, що характеризує співвідношення між ставками оподаткування та величиною податкових надходжень в бюджет: при підвищенні ставок оподаткування сума податкових надходжень в бюджет зростає тільки до певної величини, а потім знижується внаслідок спаду виробництва й ухиляння від сплати податків.

Л

ЛАГ – показник, що відбиває часове відставання чи випередження одного з двох пов'язаних між собою економічних явищ, одне з яких є причиною, а інше – наслідком.

ЛІЗИНГ – підприємницька діяльність, що спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів. Лізинг здійснюється за договором лізингу, який регулює правовідносини між суб'єктами лізингу, і, залежно від особливостей здійснення лізингових операцій, може бути двох видів – фінансовий чи оперативний. Залежно від форми здійснення лізингу може бути зворотним, пайовим, міжнародним тощо.

ЛІЗИНГОВА (ОРЕНДНА) ОПЕРАЦІЯ – господарська операція фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних фондів або земельних ділянок у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату і на визначений строк. Лізингові (орендні) операції здійснюються у вигляді оперативного лізингу (оренди), фінансового лізингу (оренди), зворотного лізингу (оренди), оренди земельних ділянок та оренди будівель, у тому числі житлових приміщень.

ЛІЗИНГОДАВЕЦЬ – суб'єкт підприємницької діяльності, у тому числі банківська чи небанківська фінансова установа, який передає в користування об'єкти лізингу за договором лізингу.

ЛІЗИНГООДЕРЖУВАЧ – суб'єкт підприємницької діяльності, який одержує в користування об'єкти лізингу за договором лізингу.

ЛІКВІДАЦІЙНА ВАРТІСТЬ АКТИВІВ – сума коштів або вартість любых активів, яку підприємство планує отримати від реалізації (ліквідації) об'єкта основних засобів (необоротного активу) після закінчення терміну корисного використання (експлуатації) за вирахуванням витрат, пов'язаних з його продажем (ліквідацією).

ЛІКВІДАЦІЙНА КОМІСІЯ – утворюється призначеними арбітражним судом ліквідаторами. До її складу входить також розпорядник майна боржника. Ліквідаційна комісія управляє майном банкрута; здійснює інвентаризацію та оцінку майна банкрута; визнає ліквідаційну масу і розпоряджається нею; вживає заходів до стягнення дебіторської заборгованості; реалізує майно банкрута і здійснює інші заходи, спрямовані на задоволення вимог кредиторів.

ЛІСОВИЙ ДОХІД – плата, що стягується до бюджету за використання лісових ресурсів. Буває трьох видів: плата за відпускання деревини на ліні; плата за другорядні лісові користування; штрафні санкції за порушення правил лісокористування.

ЛІЦЕНЗІЯ – документ, що видається відповідно до законодавства України, згідно з яким власник ліцензії має право займатися певним видом підприємницької діяльності та повинен дотримуватися певних умов і правил провадження певного виду діяльності (ліцензійних умов).

ЛІЦЕНЗУВАННЯ – введення спеціальних дозволів (ліцензій) на експорт або імпорт товарів, які видаються на основі рішення відповідних органів влади або на основі певних критеріїв.

ЛОМБАРДИ – це кредитні установи, які надають грошові позички під заставу рухомого майна.

ЛОМБАРДНА ОПЕРАЦІЯ – операція фізичних чи юридичних осіб з отримання коштів від юридичної особи, кваліфікованої як фінансова установа згідно із законодавством України, під заставу товарів або валютних цінностей. Ломбардні операції є різновидом кредиту під заставу.

ЛОТЕРЕЯ – будь-яка платна гра, внаслідок якої відбувається перерозподіл коштів громадян – її учасників, добровільно сплачених ними для участі у цій грі, що надає їм право на одержання виграшів у разі визнання їх переможцями, крім платних і рекламних ігор, які проводяться юридичними та фі-

зичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності і мають на меті сприяння продажу будь-якого товару чи наданню платних послуг, якщо організатори ігор витрачають на проведення таких ігор свій прибуток.

М

МАГАЗИН БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ – це режим, при якому товари продаються в зоні митного контролю, знаходяться в прикордонній зоні.

МАЙНО – матеріальні об'єкти, які можуть бути предметами володіння, користування або розпорядження.

МАЙНО НЕРУХОМЕ – земельна ділянка і все, пов'язане з нею і розташоване на ній, зокрема будівлі та споруди, тобто об'єкти, переміщення яких без істотної шкоди для їх призначення є неможливим.

МАЙНО РУХОМЕ – всі інші матеріальні об'єкти, що не належать до нерухомого майна.

МАЙНОВІ ПОДАТКИ – прямі податки з юридичних і фізичних осіб, об'єктом оподаткування яких є рухоме й нерухоме майно.

МАРКА АКЦИЗНОГО ЗБОРУ – це спеціальний знак, яким маркують алкогольні напої та тютюнові вироби і наявність якого підтверджує сплату акцизного збору, легальність ввезення та реалізації на території України цих виробів.

МАРКУВАННЯ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ І ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ – наклеювання марки акцизного збору в порядку, передбаченому Положенням про виробництво, зберігання, продаж марок акцизного збору, маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

МАСА ПРИБУТКУ – загальна величина прибутку, отриманого підприємством за певний період часу від результатів господарської діяльності загальною або від результатів окремих угод.

МАТЕРІАЛЬНИЙ АКТИВ – основні фонди та оборотні активи у будь-якому виді, що відрізняється від коштів, цінних паперів, деривативів і нематеріальних активів.

МАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ – основні фонди та оборотні активи у будь-якому виді, що відрізняється від коштів, цінних паперів, деривативів та нематеріальних активів.

МИТНА ВАРТІСТЬ – це вартість товару в момент перетину митного кордону країни; основа нарахування адвалерних митних платежів. Методика визначення митної вартості в Україні базується на правилах Кодексу про митну вартість ГАТТ. Відповідно до ст.16 Закону України "Про Єдиний митний тариф" нарахування мита, акцизного збору і ПДВ проводиться на базі митної вартості вантажу. Визначення митної вартості товарів регулюється Порядком визначення митної вартості товарів та інших предметів у разі їх переміщення через митний кордон України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 1998 р. № 1598.

МИТНА ДЕКЛАРАЦІЯ – документ, що містить відомості про переміщення через кордон вантажів, цінностей, валюти. Митна декларація оформляється відповідно до вимог національного законодавства. Залповнюється юридичними та фізичними особами. Містить відомості про кількість товарів та їх ціну. Предмети, не вказані в митній декларації, тобто приховані від митного контролю, підлягають конфіскації.

МИТНА ЕСКАЛАЦІЯ – це така побудова системи тарифів, яка передбачає прямо пропорційну залежність між величиною митних ставок та ступенем обробки товару.

МИТНА ПОЛІТИКА – сукупність заходів щодо економічного захисту державного кордону; полягає у регулюванні ввезення чужоземних та вивезення вітчизняних товарів і стягненні мита при перевезенні товарів через кордон. Митна політика спрямована на підтримку вітчизняних товаровиробників, називається митним протекціонізмом.

МИТНА СТАТИСТИКА – є складовою статистики зовнішньоекономічної діяльності. Завданням митної статистики є збір, узагальнення та подання кількісної інформації про стан та тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Статистика зовнішньої торгівлі вивчає зовнішньо торговельний оборот країни, тобто експорт та імпорт в кількісному та вартісному виразі, їх географічна спрямованість. Об'єктом спостереження в митній статистиці є експортні та імпортні товари, які зазначені в товарній номенклатурі ЗЕД і переміщуються через митний кордон країни. В митній статистиці ведеться кількісний облік, вартісний облік, статистичний та облік географічного розподілу експорту-імпорту.

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ – це здійснення процедур, необхідних для переміщення товарів та транспортних засобів. Митне оформлення здійснюється службовими особами митниці з метою забезпечення митного контролю та для застосування засобів державного регулювання ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через територію України товарів та інших предметів. Операції, що входять до митного оформлення, і порядок їх здійснення визначаються Державною митною службою України відповідно до Митного кодексу України.

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ – регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит і митних зборів, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

МИТНИЙ БРОКЕР – це особа, яка здійснює митне оформлення та виконує посередницькі функції в сфері митної справи за рахунок і за дорученням особи, яку представляє.

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ – це сукупність заходів, що здійснюються митними органами з метою забезпечення дотримання митного законодавства. Здійснення митного контролю має на меті забезпечення дотримання державними органами, підприємствами та їх службовими особами, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів.

МИТНИЙ ОРГАН – орган Державної митної служби України.

МИТНИЙ РЕЖИМ – сукупність положень, що визначають статус товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України. Митний режим встановлює порядок переміщення товарів через митний кордон в залежності від призначення товару, умов знаходження його на митній території, або за її межами, встановлює межі, в яких може використовуватися товар, права та обов'язки осіб, які переміщують товар, вимоги до товару стосовно даного конкретного режиму.

МИТНИЙ СКЛАД – це митний режим, при якому товари та предмети розміщуються на складах митниці.

МИТНИЙ ТАРИФ УКРАЇНИ – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України. В основу товарної класифікаційної схеми Митного тарифу України (товарна номенклатура) покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів.

МИТНІ ДОХОДИ – надходження в дохідну частину державного бюджету грошових зборів за митні процедури. Митні доходи утворюються внаслідок митного оподаткування товарів, які перетинають державний кордон. До них належать: мито, прикордонні митні збори, штрафи і виторг від реалізації товарів (майна), конфіскованих митниціями.

МИТНІ ЗБОРИ – збори, які стягуються митними органами за митне оформлення та надання послуг в галузі митної справи. Митні збори сплачуються як у національній валюті України, так і в іноземній валюті першої групи Класифікатора валют Національного банку України згідно з чинним законодавством України про валютне регулювання. Перерахунок іноземної валюти у національну валюту України здійснюється за курсом НБУ, що діє на день пред'явлення митницею вимоги про сплату митних зборів. Платниками митних зборів є юридичні особи та фізичні (підприємці), що здійснюють митне оформлення товарів та інших предметів. Нарахування митних зборів проводиться у графі 47 ВМД (Вантажно митної декларації).

МИТНІ ПІЛЬГИ – це переваги, які надаються фізичним або юридичним особам при ввезенні, вивезенні або транзиті товарів і предметів у вигляді звільнення від сплати мита та інших митних платежів або спрощеної системи пропуску через митний кордон.

МИТО – державний грошовий збір (податок), що стягується з юридичних і фізичних осіб у разі здійснення між ними або між ними та державою певних дій (перелік їх визначається законодавством). Мито стягується у випадках виникнення спеціальних відносин (укладання орендних договорів, передавання цінних паперів, оформлення в державних органах доручень тощо) або в разі здійснення комерційних операцій, в тому числі пов'язаних із перевезенням товарів через державний кордон.

МИТО АДВАЛЕРНЕ – нараховується у відсотках до митної вартості оподаткованих товарів та інших предметів.

МИТО АНТИДЕМПІНГОВЕ – мито на експортовані товари, яке вводиться тоді, коли ціна цих товарів нижча за середні світові ціни і значно нижча за внутрішні ціни аналогічних товарів у країні – імпортері. Служить для підтримки вітчизняних виробників і захисту внутрішнього ринку від коливання цін.

МИТО ЕКСПОРТНЕ – мито, що нараховується на товари, при їх вивозі за межі митної території України.

МИТО ЗРІВНЮВАЛЬНЕ – мито, що встановлюється з метою вирівнювання цін на імпортні та вітчизняні товари для виключення між ними цінової конкуренції.

МИТО ІМПОРТНЕ – мито, що стягується при поступленні іноземних товарів на внутрішній ринок.

МИТО КОМБІНОВАНЕ – включає в себе адвалерні та специфічні особливості митного оподаткування.

МИТО КОМПЕНСАЦІЙНЕ – стягується понад звичайного ввізного мита з метою пониження конкурентоспроможності товарів на внутрішньому ринку і відіграє протекціоністську роль.

МИТО ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКЕ – мито, що вводиться з метою захисту внутрішнього ринку від конкуренції з боку імпортних товарів.

МИТО СПЕЦИФІЧНЕ – нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю оподатковуваних товарів.

МИТО СПЕЦІАЛЬНЕ – вид мита, рівень ставок якого встановлюється на більш високому рівні порівняно із звичайними в якості захисного заходу внутрішнього ринку країни від надлишкового імпорту.

МИТО ТРАНЗИТНЕ – стягується при транзиті товару через митну територію України.

МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ – це надання валютно-матеріальних ресурсів одних країн іншим у тимчасове користування в сфері міжнародних економічних відносин.

МІЖНАРОДНИЙ ЛІЗИНГ – договір лізингу, що здійснюється суб'єктами лізингу, які перебувають під юрисдикцією різних держав, або в разі, коли майно чи платежі перетинають державні кордони. Міжнародний лізинг здійснюється відповідно до чинного законодавства України, міжнародних договорів, в яких бере участь Україна, та договорів, укладених суб'єктами лізингу.

МІЖНАРОДНИЙ ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС – співвідношення надходжень (актив) та платежів (пасив), які фактично були одержані чи відповідно виконані даною країною стосовно до інших країн.

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА – законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата виконаної працівником місячної, погодинної норми праці.

МІСЦЕ ТОРГІВЛІ – місце реалізації товарів, обладнане електронним контрольно-касовим апаратом або де є товарно-касова книга, в яких фіксується виручка від продажу алкогольних напоїв і тютюнових виробів незалежно від того, чи оформляється через них продаж інших товарів.

МІСЦЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ – місце здійснення повноважень вищим органом управління (радою, правлінням тощо) відповідно до статуту або іншого засновницького документа.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ – обов'язкові платежі юридичних осіб та громадян до бюджетів місцевого самоврядування, які встановлюються місцевими радами. Їх особливість полягає в тому, що на відміну від інших податків, чинним законодавством визначено тільки види місцевих податків і зборів, їх граничні розміри, платників та порядок обчислення. Конкретні ж види податків для кожної місцевості (населеного пункту), їхні ставки, порядок сплати встановлюють і визначають органи місцевого самоврядування відповідно до переліку і в межах установлених граничних розмірів. До цих податків належать:

- комунальний податок;
- податок з реклами;
- готельний збір;
- збір за припаркування автотранспорту;
- ринковий збір;
- збір за видачу ордеру на квартиру
- курортний збір;
- збір за участь у бігах на іподромі;
- збір за виграш у бігах на іподромі;
- збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі;
- збір за право використання місцевої символіки;
- збір за право проведення кіно- і телезйомок;
- збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей;
- збір за проїзд по території прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон;
- збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг;
- збір з власників собак.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ – місцезнаходження постійно діючого органу юридичної особи, крім випадків, окремо передбачених.

МОМЕНТ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСПОРТУ (ІМПОРТУ) – момент перетину товаром митного кордону України або переходу права власності на зазначений товар, що експортується чи імпортується, від продавця до покупця.

МОНОПОЛІЯ ФІСКАЛЬНА – непрямий податок, що дорівнює різниці між державною фіксованою ціною товарів (робіт, послуг), монополізованих державою, і витратами на їх виробництво та реалізацію.

МОРАЛЬНА ШКОДА – шкода, заподіяна особистим немайновим правам суб'єкта оподаткування, яка призвела або може призвести до збитків, що мають матеріальне вираження.

Н

НАДМІРНИЙ ПОДАТКОВИЙ ТЯГАР – збитки за рахунок витрат на соціальні та культурні потреби, що перевищують суму зібраних податків. Інші назви – “витрати на соціальні та культурні потреби” і “чисті витрати”.

НАДРА – частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

НАЦІОНАЛЬНА ВАЛЮТНА СИСТЕМА – це форма організації економічних відносин країни, за допомогою яких здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти країни. Її структурними елементами є національна валюта; валютний паритет; режим курсу національної валюти; організація валютного ринку; національні органи, що обслуговують та регулюють валютні відносини країни

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ – нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам.

НЕВИРОБНИЧІ ФОНДИ – капітальні активи, які не використовуються в господарській діяльності податкоплатника.

НЕВІДЧУТНІ (НЕМАТЕРІАЛЬНІ) АКТИВИ – немонетарний актив, який не може мати матеріальної форми, може бути ідентифікований і утримується підприємством з метою використання більше одного року для виробництва, торгівлі, адміністративних цілей або надання в оренду іншим особам; права власності на результати інтелектуальної діяльності, в тому числі промислової власності, а також інші аналогічні немайнові права, визнані об'єктом права власності платника податку в порядку, встановленому відповідним законодавством.

НЕДОЇМКА – не внесені після закінчення встановлених строків сплати сума податків, справляння яких передбачено чинним законодавством.

НЕЗАКОННА ТОРГОВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ – здійснення угод купівлі-продажу товарів чи інших предметів з ухиленням від реєстрації в установленому порядку з метою одержання неконтрольованого державою прибутку, якщо ці дії вчинено протягом року після накладення адміністративного стягнення за порушення порядку заняття підприємницькою діяльністю в сфері торгівлі.

НЕЙТРАЛЬНЕ ОПОДАТКУВАННЯ – застосування однакової ставки податку до всіх товарів.

НЕОПОДАТКОВУВАНИЙ ДОХІД – сума, що не підлягає оподаткуванню і вираховується із загальної суми доходу.

НЕОПОДАТКОВУВАНИЙ МІНІМУМ – розмір об'єкта оподаткування, в межах якого податок не справляється.

НЕПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ — разові та випадкові надходження в бюджет, які не мають прямим призначенням формування доходів бюджету.

НЕПРИБУТКОВІ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ — підприємства, установи та організації, головною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної та меценатської діяльності.

НЕПРЯМИЙ ПОДАТОК — додаток, сума якого долучається до ціни продукції, робіт чи послуг. На відміну від прямих податків непрямі податки безпосередньо не пов'язані з доходом (майном) платників податків.

НЕПРЯМІ ПОДАТКИ — це податки на товари чи послуги. Ці податки, по-перше, приховані в ціні або тарифі; по-друге, їх платник невідомий. Непрямі податки сплачує той, хто купує товар чи користується відповідними послугами. Особливим видом непрямих податків є акциз та митні збори.

НЕРЕЗИДЕНТИ — це:

- розташовані на території України чужоземні дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва, міжнародні організації та їх філії, що користуються імунітетом і дипломатичними привілеями, а також представництва інших організацій і фірм, які не здійснюють підприємницької діяльності на підставі заковів України;

- фізичні особи (іноземні громадяни, громадяни України, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за межами України, в тому числі ті, що тимчасово перебувають на території України;

- юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), з місцезнаходженням за межами України, які створені й діють відповідно до законодавства чужої держави, у тому числі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності з участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України.

НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — це комплекс заходів обмежувачо-заборонного характеру, що регулюють експортно-імпорتنі операції.

НОСІЙ ПОДАТКУ — фізична особа — споживач товарів і послуг, яка, сплачуючи їх вартість у момент придбання, сплачує і всі податки (як прямі, так і непрямі).

О

ОБ'ЄКТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ — закінчене устаткування, або конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання окремих самостійних функцій, або відокремлений комплекс конструктивно об'єднаних предметів одного або різного призначення, внаслідок чого кожен предмет може виконувати функції, а комплекс — визначену роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно.

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ — фізична чи вартісна величина, щодо якої нараховується податок.

ОБЛІГАЦІЯ – цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений в ньому строк з виплатою фіксованого процента (якщо інше не передбачено умовами випуску). Облігація усіх видів розповсюджуються серед підприємств і громадян на добровільних засадах.

ОБЛІК НАДХОДЖЕННЯ ПОДАТКІВ – накопичення податковими інспекціями інформації щодо платежів до бюджету в розрізі окремих платників та видів податків і сплачуваних ними податкових платежів.

ОБЛІК НАДХОДЖЕНЬ ПОДАТКІВ – накопичення податковими органами інформації щодо платежів до бюджету та позабюджетних фондів за видами податків, за окремими платниками та за сплачуваними податковими платежами.

ОБЛІК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ – включення юридичних та фізичних осіб – платників податків до відповідних облікових реєстрів податкових інспекцій.

ОБЛІК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ – включення юридичних та фізичних осіб – платників податків до відповідних облікових реєстрів податкових органів.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

ОБЛІКОВА СТАВКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ – виражена у відсотках плата, що береться Національним банком України за рефінансування комерційних банків шляхом купівлі векселів до настання строку платежу з них і утримується з номінальної суми векселя. Облікова ставка є найнижчою серед ставок рефінансування і є орієнтиром ціни на гроші.

ОБОРОТИ ЗА РАХУНКАМИ – підсумки записів за дебетом (дебетові обороти) та кредитом (кредитові обороти) рахунків бухгалтерського обліку.

ОДЕРЖУВАЧ\ОТРИМУВАЧ – особа, на рахунок якої зараховується сума переказу чи яка одержує суму переказу в наявній формі.

ОДИНИЦЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ФОНДІВ – інвентарний об'єкт – устаткування або конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання окремих самостійних функцій і визначеної роботи.

ОДИНИЦЯ ОПОДАТКУВАННЯ – чисельна одиниця виміру об'єкта оподаткування, щодо якої встановлюються податкові ставки.

ОДНОРІДНІ ТОВАРИ – товари, які не є ідентичними, мають схожі характеристики і складаються із подібних компонентів, що дає їм змогу виконувати одні й ті ж функції і бути взаємозамінними.

ОПЕРАТИВНИЙ ЛІЗИНГ – господарська операція орендодавця, що передбачає передачу орендарю права користування основними фондами на строк, що не перевищує строку їх повної амортизації, під час якої основні фонди залишаються у складі основних фондів орендодавця, з

обов'язковим їх поверненням орендодавцю після закінчення строку дії договору лізингу (оренди).

ОПЕРАЦІЯ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ — операція з перероблення (оброблення, збагачення чи використання) давальницької сировини (незалежно від кількості замовників і виконавців, а також етапів (операцій)) з перероблення цієї сировини з метою одержання готової продукції за відповідну плату. До операцій з давальницькою сировиною належать операції, в яких сировина замовника на конкретному етапі її переробки становить не менш як 20 процентів загальної вартості готової продукції. При операціях з давальницькою сировиною використовуються терміни, що мають таке значення:

ОПОДАТКУВАННЯ (ОПОДАТКОВУВАННЯ) — узаконене державою обкладання податками юридичних осіб і громадян.

ОПРИЛЮДНЕННЯ ЗВІТНОСТІ — це офіційне подання податкової та бухгалтерської звітності (балансів) до органів Державної податкової адміністрації України, Національного банку України, Фонду державного майна України, Антимонопольного комітету України, Комітету у справах по нагляду за страховою діяльністю та інших установ і організацій, уповноважених відповідно до чинних законодавчих актів України на отримання податкової та бухгалтерської звітності (балансів) від господарюючих суб'єктів, а також офіційна публікація звітів (балансів) про фінансове становище підприємств у засобах масової інформації, якщо це передбачено законодавством.

ОПТОВА ТОРГІВЛЯ — діяльність із придбання і відповідного перетворення товарів для наступної їх реалізації підприємствам роздрібною торгівлі, іншим суб'єктам підприємницької діяльності.

ОПЦІОН — стандартний документ, який засвідчує право придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією ціни на час укладення такого опціону або на час такого придбання за рішенням сторін контракту.

ОРЕНДА — засноване на договорі строкове платне володіння і користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

ОРЕНДА ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ — господарська операція, яка передбачає надання житлового будинку або квартири її власником у користування орендарю на визначений строк або безстроково для цільового використання та за орендну плату.

ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК — господарська операція, яка передбачає надання орендодавцем земельної ділянки у користування орендарю на визначений строк, за цільовим призначенням і за орендну плату.

ОСНОВНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА — це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки), встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників і посадових окладів для службовців.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ – матеріальні активи, якими володіє підприємство з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здачі в оренду, для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін використання яких більше одного року.

ОСНОВНІ ФОНДИ – матеріальні цінності, що використовуються у господарській діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом.

ОСОБИ – юридичні і фізичні особи та суб'єкти господарської діяльності, що не мають статусу юридичної особи.

ОФІЦІЙНИЙ ВАЛЮТНИЙ КУРС – курс гривні до інших валют, що визначається Національним банком України відповідно до законодавства України про валютне регулювання.

ОФШОРНА ЗОНА – невеликі держави чи території, що залучають чужоземні капітали через надання податкових та інших пільг у проведенні фінансово-кредитних операцій з чужоземними резидентами і в чужоземній валюті.

ОФШОРНІ ЗОНИ – спеціальні економічні зони, в яких застосовуються особливі правила оподаткування.

П

ПАЙ – сума грошового внеску, або частка в капіталі підприємства, фірми, компанії, кооперативу, що припадає на одну особу (фізичну чи юридичну) і дає право на отримання певного доходу або майна у разі їх ліквідації.

ПАЙОВИК – особа, яка внесла пай і стала членом товариства.

ПАСИВ – (лат. *passivus* – недіяльний) сукупність боргів і зобов'язань підприємства (на противагу активам); перевищення витрат над доходами.

ПАСИВИ – офіційні вимоги до фірми або приватної особи.

ПАСИВНІ ДОХОДИ – доходи, отримані у вигляді процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань, а також роялті.

ПАТЕНТ (лат. *patents* – відкритий, очевидний) – документ, виданий компетентним державним органом винахідникові або його правонаступникові, який засвідчує авторство, право на винахід і монопольне його використання, право не допускати інших осіб до виготовлення, використання і продажу запатентованого винаходу.

ПАТЕНТНЕ МИТО – плата за надання права на використання винаходів згідно з виданим патентом

ПАТЕНТНИЙ ЗБІР – платежі до бюджету підприємств і громадян, які мають доходи від занять промислом з використанням патенту на цей вид промислу.

ПАУШАЛЬНА СУМА – загальна сума зобов'язань, що утворюються під час розрахунків між юридичними та фізичними особами. При оподаткуванні встановлюється різні види платежів за напрямками та обсягами діяльності, й паушальна сума узагальнює їх.

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ – самостійна фінансово-банківська система, що здійснює управління фінансами пенсійного забезпечення на території всієї держави. Формується за рахунок обов'язкових страхових внесків (у відсотках до фонду оплати праці) підприємств, громадян-підприємців, працюючих громадян. Кошти фонду використовуються на виплату пенсій за шкідливостю, за інвалідністю, інших пенсійних виплат.

ПЕНСІЙНІ ФОНДИ – фонди, що створюються відповідно до колективних договорів приватними і державними підприємствами та установами для виплати пенсії і допомоги найманим працівникам.

ПЕНСІЯ – регулярні грошові виплати, які отримують громадяни від державних підприємств після досягнення встановленого віку, в разі інвалідності, втрати годувальника та інше.

ПЕНЯ – штрафна санкція за несвоєчасне виконання фінансових зобов'язань, що застосовується в разі несвоєчасної сплати податків і неподаткових платежів, а також у разі затримання оплати отриманих товарно-матеріальних цінностей, наданих послуг та виконаних робіт. Нараховується у відсотках до суми невиконаного договірною зобов'язання за кожен день затримки.

ПЕРВИННИЙ ДОКУМЕНТ – документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення.

ПЕРВИСНА ПОДАТКОВА ЗНИЖКА – часткове або повне звільнення від податків, що надається у початковий період діяльності підприємства, фірми, компанії на час освоєння устаткування, технології.

ПЕРЕВІРКА – процес аналізу, обстеження та контролю реального об'єкта (товару, проєкту та ін.) з метою встановлення його відповідності певним стандартам (зразкам, правилам).

ПЕРЕДОПЛАТА – попередня часткова оплата товарів, послуг і запланованих до виконання робіт у рахунок загальної суми, яка є гарантією оплати і здійснюється відповідно до досягнутої угоди.

ПЕРЕКЛАДЕННЯ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ – перекладення на певних платників податків (переважно покупців) частини або всього податкового тягаря через підвищення цін чи зниження рівня виплат, що їм надаються.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ – це ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзит через територію України товарів та інших предметів у будь-який спосіб, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередачі. Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється у місцях розташування митниць. В інших місцях переміщення здійснюється лише за згодою митниці.

ПЕРЕРАХУВАННЯ ПОДАТКІВ – обчислення сум податків, які фактично підлягають сплаті і з яких було здійснено авансові платежі, а також встановлення переоплати чи недоплати (сальдо) розрахунків.

ПЕРЕРАХУНКИ – зміна раніше запланованих або нарахованих сум платежів, виплат у зв'язку із зміною цін, податкових ставок, тарифів заробітної плати, відсотків та ін.

ПЕРЕРОЗПОДІЛ ДОХОДІВ – вилучення частини доходів в одних осіб, верств і соціальних груп з метою їх передання іншим, які більше їх потребують. Здійснюється у межах окремих регіонів і країни через механізм оподаткування.

ПЕРЕХІД ПРАВА ВЛАСНОСТІ – перехід прав володіння, користування та розпорядження певними об'єктами від одного власника до іншого, що оформляється відповідним органом.

ПІДАКЦИЗНІ ТОВАРИ – товари, з яких у визначеному законодавством порядку справляється акцизний збір. В Україні до них належать: алкогольні напої та тютюнові вироби, легкові автомобілі, паливно-мастильні матеріал та інші високорентабельні та високо монополійні товари. Їх перелік встановлюється Верховною Радою України.

ПІДЗВІТНА ОСОБА – фізична особа, яка отримує під звіт готівку або товарно-матеріальні цінності і бере на себе відповідальність за їх раціональне використання, повне збереження та повернення невикористаної готівки (цінностей).

ПІДПРИЄМЕЦЬ – основний господарюючий суб'єкт, який завдяки наявності певної сукупності рис втілює у практику функції підприємництва і за свою працю отримує підприємницький дохід, мінімум – нормальний прибуток.

ПІДПРИЄМНИЦТВО – самостійне організаційно-господарське новаторство на основі використання різних можливостей для випуску нових або старих товарів новими методами, відкриття нових джерел сировини, ринків збуту тощо з метою отримання прибутків і самореалізації власної мети.

ПІДПРИЄМСТВО – основна ланка народного господарства, яка забезпечує виробництво переважної маси товарів і послуг, здійснює науково-дослідну і комерційну діяльність з метою привласнення доходу (прибутку).

ПІДРОБКА – незаконне виготовлення зразків тих товарів, які мають зареєстровану торгову марку й захищені авторськими правами.

ПІЛЬГОВА СТАВКА МИТА – встановлюється для утворення режиму найбільш сприятливих умов для імпорту товарів з країн і економічних союзів, з якими Україна заключила угоди про вільну торгівлю.

ПЛАТА (ПОДАТОК) ЗА ЗЕМЛЮ – плата за використання землі, що справляється у вигляді земельного податку чи орендної плати. Власники землі та землекористувачі, крім орендарів, сплачують земельний податок. За земельні ділянки, надані в оренду, справляють орендну плату. Ставки земельного податку визначаються за середніми ставками, установленими в Законі

України "Про плату за землю": для сільськогосподарських угідь — за одиницю площі групи ґрунтів (рілля і багаторічні насадження, сіножаті та пасовища), виходячи з кадастрової оцінки та розташування земельної ділянки; для земель несільськогосподарського призначення у межах населених пунктів — за одиницю земельної площі залежно від економічної оцінки території та розташування земельної ділянки. Метою введення податку є стимулювання раціонального освоєння і використання земель, підвищення родючості ґрунтів, сприяння вирівнюванню соціально-економічних умов господарювання на землях різної якості, а також забезпечення фінансування витрат на ведення земельного кадастру, здійснення землеустрою та моніторингу.

ПЛАТА ЗА ВОДУ — плата, що встановлена за забір прісної води з наземних водосистем і підземних джерел та за безповоротне використання водних ресурсів. Справляється з юридичних осіб за ставками з 1 м³ води.

ПЛАТА ЗА МАРКИ АКЦИЗНОГО ЗБОРУ — це плата, яку вносять імпортери та вітчизняні виробники для покриття витрат держави на виробництво, зберігання та реалізацію марок акцизного збору.

ПЛАТА ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ НАДР — плата, що справляється з видобувачів корисних копалин за твердими ставками з одиниці корисних копалин.

ПЛАТЕЖІ ДО БЮДЖЕТУ — податки та збори, що сплачуються підприємствами (організаціями, установами) до державного бюджету. Джерелом цих платежів може бути як прибуток, так і витрати виробництва й обігу.

ПЛАТЕЖІ ЗА ЗАБРУДНЕННЯ ДОВКІЛЛЯ — екологічний податок: стягнення з підприємств за викиди забруднювальних речовин в атмосферу, скидання їх у поверхневі води, територіальні та внутрішні морські води й підземні горизонти, а також розміщення відходів у довкілля. Розміри платежів встановлені на підставі лімітів викидів і скидань забруднювальних речовин, розміщення відходів і нормативів плати за них.

ПЛАТЕЖІ ФАКТИЧНІ — сплата до бюджету податків і податкових платежів у сумах, обчислених за фактичними розмірами об'єкта оподаткування.

ПЛАТІЖНА ВІДОМІСТЬ — бухгалтерський касовий документ, за яким виплачують заробітну плату працівникам підприємства (організації) чи окремим особам, а також здійснюють інші грошові виплати. У платіжній відомості вказують прізвища, імена по-батькові працівників, їхні табельні номери, суми до видачі і фіксуються підписи про одержання грошей.

ПЛАТІЖНІ ВИМОГИ — найпоширеніша форма розрахунків за фактичною поставкою, що захищає інтереси постачальника як одержувача коштів, але не гарантує своєчасності платежу і призводить до значного розриву акту відвантаження товару і зарахування коштів на рахунок постачальника.

ПЛАТІЖНІ ВИМОГИ-ДОРУЧЕННЯ — форма розрахунків, суть яких полягає в тому, що названий документ разом з товаром відправляється постачальником покупцю, який у випадку акцепту товару (згоди його прийняти) заповнює другу частину документа (доручення) власними реквізитами, скріплює їх підписом та печаткою і здає до свого банку для оплати. Ця форма роз-

рахунків спирається на взаємну довіру сторін, і банк не контролює стан виконання ними платіжних зобов'язань.

ПЛАТНИК – особа, з рахунку якої ініціюється переказ грошей чи яка ініціює переказ шляхом представлення в банк чи іншу установу – члена платіжної системи документа на переказ наявних разом з відповідною сумою грошей.

ПЛАТНИК ПОДАТКУ – особа, яка згідно з законом зобов'язана здійснювати утримання та внесення до бюджету податку, що сплачується покупцем, або особа, яка ввозить (пересилає) товари на митну територію України.

ПЛАТНИКИ ПОДАТКІВ – юридичні особи, їхні філії, відділення, інші відособлені підрозділи, що не мають статусу юридичної особи, а також фізичні особи, що мають статус суб'єктів підприємницької чи діяльності не мають такого статусу, на яких відповідно до законів покладений обов'язок утримувати і/чи сплачувати податки і збори (обов'язкові платежі), пеню і штрафні санкції.

ПОВ'ЯЗАНА ОСОБА – юридична особа, яка здійснює контроль над платником податку, або контролюється таким платником податку, або перебуває під спільним контролем з таким платником податку; фізична особа або члени сім'ї фізичної особи, які здійснюють контроль над платником податку. Членами сім'ї фізичної особи вважаються її чоловік або дружина, прямі родичі (діти або батьки) як фізичної особи, так і її чоловіка або дружини, а також чоловік або дружина будь-якого прямого родича фізичної особи або її чоловіка (дружини); посадова особа платника податку, уповноважена здійснювати від імені платника податку юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або зупинення правових відносин, а також члени її сім'ї.

ПОВНА СТАВКА МИТА – застосовується до всіх товарів та інших предметів, які ввозяться на митну територію України (за виключенням тих, до яких застосовується преференційні та пільгові мита).

ПОВНЕ ТОВАРИСТВО – товариство, всі учасники якого провадять спільну підприємницьку діяльність і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

ПОДАТКИ – система обов'язкових платежів підприємств, організацій і населення, які є одним із джерел доходів державного бюджету. В умовах ринкової економіки податки виступають основним інструментом державного регулювання економіки як у масштабі всього господарства, так і на рівні регіонів, підприємств, окремих осіб. Податки є засобом перерозподілу доходів, внаслідок чого здатні стримувати або, навпаки, стимулювати певні економічні процеси. Встановлюються виключно державою і базуються на актах вищої юридичної сили. Розміри та терміни сплати податків регламентуються податковим законодавством.

ПОДАТКИ З УСІХ ВИДІВ ОБОРОТУ – податки, якими обкладаються, за обумовленими винятками, всі види товарів і послуг, а також увесь валовий дохід, за єдиною або диференційованими ставками.

ПОДАТКИ НА ВЛАСНІСТЬ – податки, які залежать від наявної власності й розмір яких визначається на основі оцінної вартості

ПОДАТКОВА ВИМОГА — письмова вимога податкового органа до платника податків погасити суму податкового боргу.

ПОДАТКОВА ГАВАНЬ — невелика держава, острівна територія, що провадить політику залучення позикових капіталів із-за кордону через надання на своїй території податкових та інших пільг.

ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ — офіційна заява юридичної або фізичної особи, яка сплачує податки, про розміри її доходу, майна, суми податкового зобов'язання тощо за минулий період у вигляді засвідченого письмового документа. Свідоме перекручування даних податкової декларації тягне за собою юридичну та економічну відповідальність.

ПОДАТКОВА ЗАСТАВА — це спосіб забезпечення податкового зобов'язання платника податків, не виконаного у строк.

ПОДАТКОВА ІНСТРУКЦІЯ — документ, що видається Державною податковою адміністрацією України з метою конкретизації та деталізації положень законодавчих актів з питань оподаткування.

ПОДАТКОВА КВОТА — частка податку в доході платника податків.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА — державна політика оподаткування юридичних і фізичних осіб. Її метою є формування державного бюджету за одночасного стимулювання ділової активності підприємств. Реалізується через систему податків, податкових ставок і податкових пільг.

ПОДАТКОВА РОБОТА — діяльність платників податків і податкової служби щодо справляння податків до бюджету та контролю за дотриманням вимог податкового законодавства. Включає такі елементи: правова регламентація встановлення і справляння податків, облік платників і надходжень податків, визначення порядку та форм розрахунків з бюджетом.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА — сукупність урегульованих нормами права податків, зборів та обов'язкових платежів, котрі справляються юридичними і фізичними особами на території певної країни, а також форми та методи її побудови, дії, які забезпечують їх сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства.

ПОДАТКОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО — сукупність законодавчих актів, які встановлюють і регулюють справляння податків, зборів і податкових платежів.

ПОДАТКОВЕ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ — умова у зовнішньоторговельних контрактах, якою передбачається, що кожна зі сторін, котрі підписали контракт, сплачує на території своєї країни всі податки та збори, пов'язані з реалізацією контракту. Податкове застереження регулює взаємини між експортером та імпортером стосовно сплати податків.

ПОДАТКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ — загальна сума податку нарахована платником у звітному (податковому) періоді.

ПОДАТКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ — загальна сума податку нарахована платником податку в звітному (податковому) періоді від реалізації продукції з Законом.

ПОДАТКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ – загальна сума податку, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді.

ПОДАТКОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ – письмове повідомлення контролюючого органа про обов'язок платника податків сплачувати суму податкового зобов'язання, визначений контролюючим органом у випадках, передбачених Законом.

ПОДАТКОВЕ ПРАВО – сукупність фінансово-правових норм, що регулюють відносини в галузі податків (визначають порядок їх стягнення, регулюють виникнення, зміну і припинення податкових зобов'язань).

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ – заходи непрямого впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального рівня оподаткування, відрахувань до бюджету. Зниження рівня оподаткування стимулює виробництво й інвестиційні процеси, а підвищення – стримує їх.

ПОДАТКОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ – комплекс контрольно-економічних заходів податкової служби, спрямований на розслідування фактів ухилення від сплати податків та податкових платежів.

ПОДАТКОВИЙ АГЕНТ – особа, інша ніж платник податків, на яку покладаються обов'язки нарахувати податок, утримати його з платника та перерахувати до бюджету.

ПОДАТКОВИЙ БОРГ – (недоїмка) податкове зобов'язання з урахуванням штрафних санкцій у разі їх наявності, узгоджене платником податків або визнане судом (арбітражним судом), але не сплачене в установленний строк, а також пеня, нарахована на суму такого податкового зобов'язання.

ПОДАТКОВИЙ ЗАКОН – правовий акт вишого органу законодавчої влади, який зобов'язує юридичних осіб і громадян сплачувати до бюджету податки певного розміру і в точно фіксовані строки. Зміст податкових відносин визначають шість обов'язкових елементів закону: суб'єкт податку, об'єкт податку, податкові ставки, одиниця оподаткування, податкові пільги, строки внесення податку.

ПОДАТКОВИЙ ЗВІТ – сукупність документів із звітними даними щодо розрахунків з бюджетом та спеціальними фондами, котрі подають до податкової інспекції для узгодження податкового зобов'язання.

ПОДАТКОВИЙ ІМУНІТЕТ – звільнення від сплати податків окремих юридичних або фізичних осіб відповідно до національного чи міжнародного права.

ПОДАТКОВИЙ КЕРУЮЧИЙ – посадова особа органа державної податкової служби, на яке покладається виконання передбачених Законом функцій, спрямованих на погашення податкового боргу платника податків.

ПОДАТКОВИЙ КЛИН – різниця між ціною, заплаченою споживачем, і ціною, одержаною виробником, спричинена податками.

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС – зведення законодавчих актів щодо оподаткування, об'єднаних в єдиний цілісний документ.

ПОДАТКОВИЙ КОМПРОМІС – часткове задоволення скарги платника податків під його зобов'язання погодитись із рештою нарахованих платежів.

ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ – одна з податкових пільг, що полягає у відстроченні стягнення податку.

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК – система обов'язкових форм і методів відображення платниками податків результатів господарської діяльності або інших об'єктів, пов'язаних з визначенням податкового зобов'язання з відповідних податків.

ПОДАТКОВИЙ ОРГАН – орган Державної податкової служби України.

ПОДАТКОВІ ЗАТРАТИ – зниження податкових надходжень через податкові пільги.

ПОДАТКОВІ КАНІКУЛИ – певний період часу, упродовж якого платникові податків надається як податкова пільга звільнення від сплати одного чи декількох податків.

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ – часткове чи повне звільнення фізичних і юридичних осіб від сплати податків. Вони є одним з елементів податкової політики і мають як економічну, так і соціальну спрямованість. Використовуючи податкові пільги, держава регулює певні економічні процеси, а також забезпечує соціальний захист окремих видів діяльності та груп населення. До податкових пільг належать: неоподатковуваний мінімум доходів, податкові знижки (наприклад, для підприємств окремих галузей, регіонів), вилучення з оподатковуваних доходів деяких витрат платників податків, повернення раніше сплачених податків (податкові амністії), повне звільнення від сплати деяких податків тощо.

ПОДАТКОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ – суспільні фінансові відносини, що виникають у зв'язку із справлянням податків з юридичних та фізичних осіб, інших категорій платників податків.

ПОДАТОК З ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ – податок, що його сплачують юридичні особи та громадяни – власники транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів. Є одним з джерел фінансування будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автомобільних шляхів загального користування та проведення природоохоронних заходів на водоймищах.

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ (ПДВ) – частина новоствореної вартості, що сплачується до державного бюджету на кожному етапі виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг. При обчисленні податку додана вартість визначається шляхом вилучення з обсягу реалізації продукції (у грошовому вимірі) вартості використаних на її виробництво сировини, матеріалів, наливфабрикатів, одержаних зі сторони. Таким чином, додана (новостворена) вартість включає: заробітну плату, відрахування на соціальне страхування, амортизаційні відрахування, деякі інші витрати та прибуток. ПДВ є непрямим податком, одним із різновидів універсальних акцизів.

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ – прямий податок, сплачуваний підприємствами з балансового прибутку-прибутку від реалізації про-

дукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів і матеріальних цінностей, а також прибуток від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій. Обчислюється за пропорційними ставками, що диференціюються залежно від виду діяльності, за яким одержано прибуток.

ПОДАТОК НА СПАДЩИНУ Й ДАРУВАННЯ – податок, який стягують у разі переходу власності від однієї особи до іншої.

ПОДАТОК ПРОПОРЦІЙНИЙ – податок, ставка якого не залежить від розміру об'єкта оподаткування.

ПОДАТОК ПРЯМИЙ – податок, що стягується безпосередньо з доходів чи майна юридичних осіб і громадян.

ПОДАТОК РЕГРЕСИВНИЙ – податок, ставка якого зменшується з ростом величини об'єкта оподаткування. Використовується у випадках, коли держава намагається стимулювати таке зростання.

ПОДАТОК РОЗКЛАДНИЙ – податок, який обчислюють спочатку в загальній сумі, а потім розподіляють (розкладають) між платниками цього податку пропорційно до певного показника чи порівню.

ПОДВІЙНЕ ОПОДАТКОВУВАННЯ – це:

1) одночасне стягнення різних податків на доходи на різних стадіях їх формування, але в рамках однієї виробничої діяльності. Наприклад, оподаткування заробітної плати окремого працівника і доходу підприємства загалом;

2) одночасне стягнення аналогічних податків у різних країнах у зв'язку з підпорядкуванням платника податку й об'єкта оподаткування юрисдикції цих (різних) країн.

ПОЗАРЕАЛІЗАЦІЙНА ОПЕРАЦІЯ – діяльність підприємства, безпосередньо не пов'язана з реалізацією продукції, робіт, послуг та іншого майна, включаючи основні фонди, нематеріальні активи, продукцію обслуговуючого і допоміжного виробництва.

ПОЛІТИКА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ – це форма державної політики, яка проявляється у відміні обмежень в сфері ЗЕД, зниження ставок експортного/імпортного мита, безперешкодної міграції капіталу і робочої сили.

ПОРТФЕЛЬНА ІНВЕСТИЦІЯ – господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку (за винятком операцій із купівлі акцій як безпосередньо платником податку, так і пов'язаними з ним особами, в обсягах, що перевищують 50 відсотків загальної суми акцій, емітованих іншою юридичною особою, які належать до прямих інвестицій).

ПОСАДОВІ ОСОБИ – особи, які постійно або тимчасово здійснюють функції представників влади, а також постійно або тимчасово займають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням.

ПОСВІДЧЕННЯ НА РЕЄСТРАЦІЮ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ (НО-МЕРНИХ АГРЕГАТІВ) В ОРГАНАХ ДАІ МВС УКРАЇНИ (БЛАНК ФОРМИ МД-6) — документ суворої звітності, що видається митними органами власнику транспортного засобу (довіреній особі) для реєстрації в установленій законодавством термін зазначеного в ньому транспортного засобу у відповідних реєстраційних органах на ім'я особи, вказаної в ньому, і є підтвердженням здійснення митного оформлення.

ПОСТІЙНІ ВИТРАТИ — це витрати підприємства, які у короткому періоді не змінюються, є фіксованими, незалежно від обсягу виробництва. Вони відображають витрати постійних (фіксованих) факторів виробництва.

ПОСТІЙНІ ПРЕДСТАВНИЦТВА НЕРЕЗИДЕНТІВ — постійне місце діяльності, через яке повністю або частково провадиться господарська діяльність нерезидента на території України. До постійних представництв належить: місце управління, філіал, офіс, завод, фабрика, майстерня, шахта, нафтова чи газова свердловина, кар'єр або інше місце розвідки чи видобутку корисних копалин. З метою оподаткування до постійних представництв прирівнюються резиденти, які мають повноваження діяти від імені нерезидента, що тягне за собою виникнення у резидента цивільних прав та обов'язків (укладати договори (контракти) від імені нерезидента; утримувати (зберігати) запаси товарів, що належать нерезиденту, із складу яких здійснюється поставка товару від імені нерезидента, крім резидентів, що мають статус складу митниці).

ПОТОЧНІ АКТИВИ — бухгалтерська назва активів, які постійно обертаються у процесі підприємницької діяльності. Основними його елементами є дебіторська заборгованість, цінні папери, незавершене виробництво та готівка.

ПРАВА — право власності на статутний фонд (капітал) юридичної особи або його частку (пай), включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також активів у разі її ліквідації відповідно до чинного законодавства, незалежно від того, чи створена така юридична особа у формі господарського товариства, підприємства, заснованого на власності однієї юридичної або фізичної особи, або в інших організаційно-правових формах.

ПРАВО ПОДАТКОВОЇ ІНІЦІАТИВИ — право місцевих органів влади й органів місцевого самоврядування на запровадження місцевих податків і зборів

ПРЕФЕРЕНЦІЙНА СТАВКА МИТА — встановлюється державою для утворення особливо сприятливого режиму для однієї або декількох держав при везенні всіх або окремих груп товарів. В зв'язку з відсутністю переліку країн, до товарів з яких застосовується преференційний режим митного оподаткування, а також відсутністю міжнародних угод про утворення митного союзу або спеціальних митних зон, преференційні ставки мита на сьогодні в Україні не застосовуються.

ПРЕФЕРЕНЦІЙНЕ МИТО — мито, що встановлюється за пільговими ставками з метою стимулювання розвитку міжнародної торгівлі.

ПРИБУТКОВИЙ ПОДАТОК З ГРОМАДЯН — основний прямиий податок, що стягується з доходів громадян. Шкала ставок прибуткового податку є

прогресивною. Чинним законодавством передбачено неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Об'єкт оподаткування — сукупний річний оподатковуваний дохід, одержаний з різних джерел як на території України, так і за її межами.

ПРИБУТОК ВІД ПОЗАРЕАЛІЗАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ — сума коштів, одержувана підприємством від позареалізаційних операцій і зменшена на суму витрат на ці операції.

ПРИБУТОК ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ — виручка від реалізації продукції, робіт, послуг, зменшена на суму нарахованого (сплаченого) податку на добавлену вартість, акцизного збору, ввізного мита, митного збору та інших обов'язкових зборів і платежів, визначених чинним законодавством, а також на суму витрат, що включаються до собівартості продукції, робіт, послуг.

ПРИНЦИП ВЕРТИКАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ОПОДАТКУВАННІ — справедливий розподіл податкового тягаря в залежності від платоспроможності.

ПРИНЦИП ГОРИЗОНТАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ОПОДАТКУВАННІ — до людей в однаковому становищі (з однаковими економічними можливостями, що визначаються, наприклад, доходом) має бути однакове ставлення.

ПРИНЦИП ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ — принцип, за яким тягар оподаткування розподіляється у відповідності з доходами. Ті, в кого більші доходи чи вищий рівень матеріальної забезпеченості, повинні сплачувати більші податки, ніж незаможні люди.

ПРИСКОРЕНА АМОРТИЗАЦІЯ — метод визначення амортизації основних фондів за нормами, які перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань.

ПРИХОВАНИЙ ДОХІД — частка сукупного доходу, не зазначена суб'єктом оподаткування у декларації, що подається до державної податкової інспекції, або сукупний дохід, не оприлюднений внаслідок неподання такої декларації у строки та за умовами, визначеними податковим законодавством.

ПРОБА — державний стандарт, що визначає цінність сплаву, з якого виготовлено вироби з дорогоцінних металів, і засвідчує вміст вагових одиниць основного дорогоцінного металу в одній тисячі вагових одиниць сплаву.

ПРОГРЕСИВНА ШКАЛА ПОДАТКОВИХ СТАВОК — шкала процентних ставок, розміри яких зростають відповідно до зростання розмірів об'єкта оподаткування.

ПРОГРЕСИВНИЙ ПОДАТОК — податок, ставка якого зростає зі збільшенням величини об'єкта оподаткування.

ПРОГРЕСИВНО-РЕГРЕСИВНА ШКАЛА ПОДАТКОВИХ СТАВОК — шкала процентних ставок, розміри яких спочатку до певної величини об'єкта оподаткування зростають, а потім, при зростанні понад цю величину зменшуються.

ПРОГРЕСІЯ ШКАЛИ ПОДАТКОВИХ СТАВОК СТУПІНЧАСТА – побудова шкали прогресивних ставок, за якої кожна ставка (залежно від розмірів об'єкта оподаткування) застосовується до тієї частини об'єкта оподаткування, котра знаходиться в межах певного інтервалу, для якого встановлена ця ставка.

ПРОДАЖ ПОСЛУГ (РОБІТ) – будь-які операції цивільно-правового характеру з надання послуг (результатів робіт), надання права на користування або розпорядження товарами, у тому числі нематеріальними активами, а також з надання будь-яких інших, ніж товари, об'єктів власності за компенсацію, а також операції з безоплатного надання послуг (робіт). Продаж послуг (результатів робіт), зокрема, включає надання права на користування або розпорядження товарами у межах договорів оренди (лізингу), продаж, ліцензування або інші способи передачі права на патент, авторське право, торговий знак, інші об'єкти права інтелектуальної, в тому числі промислової власності.

ПРОДАЖ ТОВАРІВ – будь-які операції, що здійснюються згідно з договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу прав власності на такі товари за компенсацію незалежно від строк її надання, а також операції з безоплатного надання товарів. Не належать до продажу операції з передачі товарів в межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, схову (відповідального зберігання), довірчого управління, оренди (лізингу), інших цивільно-правових договорів, які не передбачають передачу права власності на такі товари іншій особі.

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ – вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

ПРОТЕКЦІОНІЗМ – це політика держави, що спрямована на захист та стимулювання розвитку вітчизняної економіки.

ПРОЦЕНТИ – доход, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора у вигляді плати за використання залучених на визначений строк коштів або майна; нараховуються у вигляді відсотків на основну суму заборгованості чи вартості майна або у вигляді фіксованих сум. У разі коли залучення коштів здійснюється шляхом продажу облігацій, казначейських зобов'язань або ощадних (депозитних) сертифікатів, емітованих позичальником, сума процентів визначається шляхом нарахування їх на номінал такого цінного паперу, виплати фіксованої премії чи виграшу або шляхом визначення різниці між ціною розміщення та ціною погашення такого цінного паперу (сума дисконту).

ПРЯМА ІНВЕСТИЦІЯ – господарська операція, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою

ПРЯМИЙ ПОДАТОК – податок, що стягується безпосередньо з доходів чи майна юридичних осіб і громадян.

РЕВІЗІЯ – метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального викриття недостач, розтрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань. За наслідками ревізії складається акт.

РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДУ СПОЖИВАННЯ – це механізм, який запроваджується для регулювання рівнів оплати праці, що склалися в різних галузях господарства, для реалізації єдиної соціальної політики.

РЕЕКСПОРТ – продаж іноземним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності та вивезення за межі України товарів, раніше ввезених (імпортованих) на територію України, які не пройшли ніякої обробки.

РЕЄСТР ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ – це складова частина Єдиного автоматизованого банку даних про платників податків-юридичних осіб, яка забезпечує облік великих платників податків.

РЕЄСТР НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І УСТАНОВ – це автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про неприбуткові організації та установи.

РЕЄСТР ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ – перелік об'єктів інтелектуальної власності, який складається Державною митною службою України для митного контролю на основі заяв правовласників або їх представників і містить інформацію, що дає змогу митним органам запобігати переміщенню об'єктів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності.

РЕЄСТР ПЛАТНИКІВ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ – це автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про осіб, які, згідно із Законом України “Про податок на додану вартість” № 167/97-ВР та Указу Президента України “Про деякі зміни в оподаткуванні” № 857/98, зобов'язані здійснювати справляння податку на додану вартість.

РЕЄСТР СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – це автоматизована система збирання, накопичення та обробки даних про юридичні та фізичні особи, зареєстровані у встановленому законодавством України порядку як суб'єкти підприємницької діяльності.

РЕЄСТР ФІЗИЧНИХ ОСІБ – платників податків суб'єктів підприємницької діяльності – це банк даних платників податків, який створюється для забезпечення єдиного податкового обліку платників податків – фізичних осіб в органах державної податкової служби і який є складовою частиною ДРФО.

РЕЄСТРАЙНИЙ НОМЕР РРО – номер, виданий контролюючою організацією, під час реєстрації РРО.

РЕЄСТРАТОР РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ (РРО) – пристрій або програмно-технічний комплекс, в якому реалізовані фіскальні функції і який

призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг). До реєстраторів розрахункових операцій відносяться: електронний контрольно-касовий апарат, електронний контрольно-касовий реєстратор, комп'ютерно-касова система, електронний таксометр, автомат з продажу товарів (послуг) тощо.

РЕЄСТРАЦІЙНИЙ НОМЕР ЕККА – номер, виданий контролюючою організацією під час реєстрації ЕККА.

РЕЖИМ НАЙБІЛЬШОГО СПРИЯННЯ – закріплення в міжнародній торговельній угоді умови, згідно з якою передбачено надання державами одна одній усіх прав, переваг та пільг щодо податків мита, митних зборів, якими користується і (чи) буде користуватися будь-яка третя країна.

РЕЗИДЕНТИ – це:

1) фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання на території України, в тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном;

2) юридичні особи та суб'єкти підприємницької діяльності України, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), які створені та здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням на її території; дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва України за кордоном, які користуються імунітетом і дипломатичними привілеями, а також філії та представництва підприємств і організацій України за кордоном, що не здійснюють підприємницької діяльності.

РЕІМПОРТ – продаж суб'єкту господарської діяльності в Україні та ввезення на територію України товарів, раніше вивезених (експортованих) з країни, які не пройшли ніякої обробки.

РЕІНВЕСТИЦІЯ – господарська операція, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу (прибутку), одержаного від інвестиційних операцій.

РЕКЛАМА – спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання прибутку.

РЕКЛАМНІ ЗАСОБИ – засоби, що використовуються для доведення реклами до її споживача у будь-якій формі та у будь-який спосіб.

РЕКЛАМОДАВЕЦЬ – особа, яка є замовником реклами для її виробництва та/або розповсюдження.

РЕКЛАМОНОСІЇ – будь-які матеріальні носії інформації, які містять візуальне зображення реклами. зокрема друкована продукція, аплікації, мальовані, світлові, електронні зображення тощо, в тому числі з аудіо та телетрансляцією.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА – показник мікроекономічної ефективності, який відображає рівень дохідності підприємства.

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО БОРГУ – відстрочення або розстрочення сплати податкового боргу, накопиченого платником податків станом на визначену дату.

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ – розстрочення сплати податкової заборгованості платників податків рівними частками на визначений строк.

РИНКОВИЙ ЗБІР – це плата за торгові місця на ринках і в павільйонах, на критих та відкритих столах, майданчиках для торгівлі з автомашин, візків, мотоциклів, ручних візків, що справляється з юридичних осіб і громадян, які реалізують сільськогосподарську і промислову продукцію та інші товари.

РОБОТИ (ПОСЛУГИ) – будь-які дії, які провадяться на договірній або іншій основі, що виконуються, споживаються, реалізуються, обмінюються або передбачені для цього.

РОЗДІЛЬНИЙ ОБЛІК ДАНИХ ПО ТОВАРАХ (ПОСЛУГАХ) – облік цін і кількості реалізованих товарів (наданих послуг) кожного найменування окремо.

РОЗРАХУНКОВО-КАСОВЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ – надання банком клієнту на підставі підписаного між ними договору послуг, пов'язаних із переказом коштів з рахунку/на рахунок цього клієнта, видачею йому грошей у готівці, а також здійсненням інших операцій, передбачених договором.

РОЯЛТІ – платежі будь-якого виду, одержані у вигляді винагород (компенсацій) за використання або надання дозволу на використання прав інтелектуальної, в тому числі промислової, власності, а також інших аналогічних майнових прав, що визнаються об'єктом права власності суб'єкта підприємницької діяльності, включаючи використання авторських прав на будь-які твори науки, літератури, мистецтва, записи на носіях інформації, права на копіювання і розповсюдження будь-якого патенту або ліцензії, знака на товари та послуги, права та винаходи, на промислові або наукові зразки, креслення моделі або схеми програмних засобів обчислювальної техніки, автоматизованих систем або систем обробки інформації, секретної формули або процесу, права на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).

РУХОМЕ МАЙНО – все власне майно суб'єкта, крім ще не видобутих корисних копалин, насаджень, будинків і споруд, міцно поєднаних із землею, квартир, інженерних обладнань житлових будинків, повітряних та морських суден, суден внутрішнього плавання, космічних об'єктів, а також майна, яке за прямою вказівкою закону може бути віднесено до нерухомого або згідно із законодавством не може бути предметом застави.

САМООПОДАТКУВАННЯ – форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів наслення відповід-

ної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру.

САНКЦІЇ ШТРАФНІ — складова частина правової норми, яка конкретизує правові наслідки її порушення. Стягуються у вигляді сплати штрафу.

СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО — це форма підприємництва громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою і реалізацією.

СЕРЕДНЯ ПОДАТКОСПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОЛЕКТИВУ — це обсяг доходів у масштабах країни, який може бути оподаткований локальними податками на душу населення. Розраховується шляхом поділу доходів, що підлягають оподаткуванню, на чисельність населення країни.

СИСТЕМА КРЕДИТНОГО ОБІГУ — це випуск і рух грошових знаків, що виникають на основі кредиту.

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ — сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, що справляються у встановленому законами України порядку.

СИСТЕМА МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ — складається з Державної митної служби України, регіональних митниць, митниць, спеціалізованих митних управлінь та організацій, установ та навчальних закладів, митних постів та митної варті.

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ — сукупність встановлених в державі податків і податкових платежів, а також механізмів, способів їх розрахунку та сплати і форм зарахування до бюджету.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО (ВКЛЮЧАЮЧИ СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ), РИВАЛЬСЬКЕ ТА РИБНИЦЬКЕ ГОСПОДАРСТВА) — це юридична особа, основним видом діяльності якої є виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, валовий дохід від реалізації якої становить не менше 50 відсотків його загальної суми.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ТОВАРОВИРОБНИК — фізична або юридична особа незалежно від форми власності та господарювання, в якій валовий дохід, отриманий від операцій з реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, за наявності сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень тощо) та/або поголів'я сільськогосподарських тварин у власності, користуванні, в тому числі й на умовах оренди, за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 50 відсотків загальної суми валового доходу. Це обмеження не поширюється на осіб, які мають особисті підсобні господарства.

СКЛАД МИТНИЦІ — спеціально обладнане приміщення для зберігання товарів та інших предметів, що є власністю митниці України або використовується нею. У разі, якщо на складі митниці буде недостатньо наявної площі чи обладнаних приміщень, начальник митниці за погодженням з Державною митною службою України може купувати або брати в оренду приміщення під склад митниці. На складах митниці можуть зберігатися лише товари та інші предмети, які зазначені у відповідній статті Митного Кодексу України.

СОТ – Світова організація торгівлі, яка має статус юридичної особи. Утворена у 1993 р. Членами СОТ є 135 країн. Країна може виступати договірною стороною ГАТТ, не приєднуючись до СОТ, але не може стати членом СОТ, поки не приєднається до ГАТТ.

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ – це джерело матеріального забезпечення громадян у разі безробіття, захворювання, нещасного випадку, а також у старості. Відповідно до цього запроваджуються такі самостійні види соціального страхування: страхування на випадок безробіття; медичне страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві; пенсійне страхування.

СПЕЦИФІЧНЕ МИТО – платіж, який нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю оподатковуваних товарів.

СПЕЦІАЛЬНА (ВІЛЬНА) ЕКОНОМІЧНА ЗОНА (ВЕЗ) – один із інструментів досягнення відкритості економіки України зовнішньому світові і стимулювання міжнародного економічного співробітництва на основі залучення іноземних інвестицій. У поєднанні з іншими елементами загальної стратегії економічного розвитку країни ВЕЗ спроможні забезпечити активізацію підприємницької діяльності, залучення нових технологій, розвиток ринкових методів господарювання, а в остаточному підсумку – збільшення виробництва і постачання високоякісних товарів та послуг як на внутрішній, так і на зовнішній ринки. Під ВЕЗ розуміється частина території України, на якій встановлюється спеціальний правовий режим економічної діяльності та особливий порядок застосування чинного законодавства України.

СПЕЦІАЛЬНЕ МИТО – вид мита, розмір ставок якого встановлюється на більш високому рівні, порівняно із звичайними, в якості захисного заходу внутрішнього ринку країни від надлишкового імпорту.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ТОРГОВИЙ ПАТЕНТ – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності на особливий порядок оподаткування відповідно до законодавства України.

СПИСАННЯ ДОГОВІРНЕ – списання грошей, що банк здійснює відповідно до доручення його клієнта й у порядку, передбаченому в укладеному ними договорі.

СПОНСОР – особа, яка матеріально підтримує будь-яку діяльність без Одержання від неї прибутку з метою популяризації винятково свого імені (назви), торгової марки.

СТАВКА ПОДАТКОВА ПРОГРЕСИВНА – ставка, розмір якої зростає відповідно до зростання розмірів об'єкта оподаткування.

СТАВКА ПОДАТКОВА ПРОПОРЦІЙНА – процентна ставка, що не залежить від розміру об'єкта оподаткування (є єдиною).

СТАВКА ПОДАТКОВА ПРОЦЕНТНА – ставка, визначена у відсотках до величини об'єкта оподаткування в грошовому вираженні.

СТАВКА ПОДАТКОВА РЕГРЕСИВНА – ставка, розмір якої зі зростанням розмірів об'єкта оподаткування зменшується.

СТАВКА ПОДАТКОВА ТВЕРДА – ставка, встановлена в грошовому вираженні на одиницю об'єкта оподаткування в натуральному обчисленні.

СТАВКА ПОДАТКУ – розмір податку на одиницю оподаткування. Може бути встановлена як у твердій сумі, так і у відсотках.

СТРАХОВИЙ ВНЕСОК (ПРЕМІЯ, ПЛАТІЖ) – сума, що її сплачує страхувальник страховикові за зобов'язання відшкодувати збитки, завдані застрахованому майну, або сплатити страхову суму при настанні зумовлених подій у житті страхувальника (застрахованого).

СТРАХУВАННЯ – вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій).

СТРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНЕ – система економічних відносин, завдяки яким формуються і витрачаються грошові фонди, призначені для матеріального забезпечення непрацездатних.

СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, яка займається діяльністю з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншою господарською діяльністю, будь-яка юридична або фізична особа, яка здійснює контроль над суб'єктами господарювання, група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. Суб'єктами господарювання визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності.

СУБСИДІЯ – фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки).

СУБСИДІЯ ІМПОРТНА – сума грошових коштів, які держава надає національному виробнику для підвищення конкурентоспроможності його продукції на внутрішньому ринку.

СУКУПНИЙ ОПОДАТКОВУВАНИЙ ДОХІД – сума сукупних доходів, отриманих суб'єктом оподаткування у будь-якій формі (грошовій, матеріальній і нематеріальній) і за будь-яких умов незалежно від джерела.

СУМА ОЧІКУВАНОГО ВІДШКОДУВАННЯ – сума, яку підприємство очікує до відшкодування вартості необоротного активу під час його майбутнього використання, включаючи його ліквідаційну вартість.

СУМА ПЕРЕКАЗУ – відповідна сума коштів, що у результаті переказу повинна бути зарахована на рахунок одержувача чи видана йому в готівковій формі.

ТЕРМІН КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ (ЕКСПЛУАТАЦІЇ) – це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися або з їх використанням буде виготовлено очікуваний об'єм продукції, робіт, послуг.

ТЕРМІН СПЛАТИ ПОДАТКУ – законодавчо встановлений термін сплати до бюджету належних за відповідний період сум податків.

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ – це комплекс спеціальних видів приладів та інструментів, які використовуються митними органами в процесі митного контролю об'єктів, які переміщуються через митний кордон, з метою встановлення правильності їх митного оформлення та декларування, виявлення їх вмісту та видимих і невидимих ознак митних правопорушень.

ТОВАРИ – матеріальні та нематеріальні активи, а також цінні папери та деривативи, які використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення.

ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ – товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів. Учасники такого товариства відповідають за його боргами своїми внесками до статутного фонду, а за недостатності цих сум – додатково належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеску кожного учасника.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ – товариство, що має статутний фонд, розділений на частки, розмір яких визначається установчими документами. Учасники товариства несуть відповідальність у межах їх вкладів. У випадках, передбачених установчими документами, учасники, які не повністю внесли вклади, відповідають за зобов'язаннями товариства також у межах невнесеної частини вкладу.

ТОВАРНА НОМЕНКЛАТУРА – це систематизований перелік товарів, який складений на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів.

ТОВАРНИЙ ДЕРИВАТИВ – стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити біржовий товар (крім цінних паперів) на обумовлених стандартних умовах у майбутньому. Правила випуску та обігу товарних деривативів встановлюються органом, на який покладаються функції регулювання товарного біржового ринку.

ТОВАРНИЙ КРЕДИТ – товари, які передаються резидентом або нерезидентом у власність юридичним чи фізичним особам на умовах угоди, яка передбачає відстрочення кінцевого розрахунку на визначений строк та під процент. Товарний кредит передбачає передачу права власності на товари, результати робіт, послуг покупцеві (замовникові) у момент підписання догово-

ру або в момент фізичного одержання товарів, робіт, послуг таким покупцем (замовником), незалежно від часу погашення заборгованості.

ТОВАРООБМІННА (БАРТЕРНА) ОПЕРАЦІЯ – це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, яка передбачає розрахунок за реалізовану продукцію (роботи, послуги) в іншій, ніж у грошовій формі, включаючи будь-які види погашення (заліку) взаємозаборгованості між сторонами господарської операції без проведення грошових розрахунків, за винятком випадків міждержавного клірингу, що проводиться за рішенням Президента України або Кабінету Міністрів України.

ТОРГІВЛЯ У РОЗСТРОЧКУ – це господарська операція, яка передбачає продаж резидентом або нерезидентом товарів фізичним чи юридичним особам на умовах розстрочення кінцевого розрахунку, на визначений строк та під процент. Торгівля у розстрочку передбачає передачу товарів у розпорядження покупця в момент провадження першого внеску (завдатку) з передачею права власності на такі товари після кінцевого розрахунку. Правила торгівлі у розстрочку фізичним особам встановлюються Кабінетом Міністрів України.

ТОРГОВИЙ ПАТЕНТ – державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності чи його структурного (відокремленого) підрозділу провадити такі види підприємницької діяльності: торговельна діяльність (за готівкові кошти, а також з використанням інших форм розрахунків та кредитних карток); діяльність з обміну готівкових валютних цінностей; діяльність із надання послуг у сфері гравального бізнесу; діяльність із надання побутових послуг. Торговий патент не засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності на інтелектуальну власність.

ТРАНЗИТ ТОВАРІВ – переміщення товарів, вироблених за межами України, через територію України без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території.

ТРАНЗИТНЕ МИТО – це вид мита, яке справляється митними органами при умові транзиту товару через митну територію України. Як правило, цей вид мита запроваджується з метою покриття витрат, пов'язаних із контролем за транзитом іноземних вантажів.

ПЮТЮНОВІ ВИРОБИ – всі вироби, які включені до товарних груп Державного класифікатора продукції та послуг за кодами 16.00.11; 16.00.12; 16.00.20.000.

У

УГОДА БАРТЕРНА – безгрошова, але оцінена та збалансована за вартістю товарообмінна операція зі взаємним передаванням права власності на товар. Її оформляють договором (контрактом). Угода бартерна дозволяє без використання грошей здійснювати прямий обмін товарами. При цьому оцінювання товарів здійснюється за світовими або договірними цінами з метою створення умов для еквівалентного обміну, а також для визначення страхових

сум, оцінки претензій, нарахування санкцій, митного обліку. Угода бартерна може мати як експортно-імпорتنний, так і внутрішньодержавний характер.

УГОДА КАСОВА — один із видів операцій із цінними паперами на фондових біржах, коли оплату цінних паперів та передавання їх покупцеві здійснюють вдень укладання угоди, або через певний час (звичайно — 1-3 дні, інколи — до 7 днів). Такі угоди укладають переважно на дрібні партії цінних паперів.

УГОДА КОМІСІЙНА — угода щодо здійснення комісійної операції.

УГОДА КОМПЕНСАЦІЙНА — угода, що передбачає взаємне постачання товарів рівної вартості. На відміну від звичайної товарообмінної угоди (бартеру), угода компенсаційна являє собою, як правило, генеральну угоду, в межах якої укладається комплекс договорів, зокрема для постачання в кредит обладнання для підприємств і передавання ноу-хау з розрахунком за це готовою продукцією після пуску підприємства чи іншими товарами. В угоді компенсаційній може бути передбачене часткове грошове покриття імпортованих товарів.

УГОДА КОНВЕРСИЙНА — угода, яка передбачає купівлю однієї валюти за іншу. Може здійснюватись на таких умовах:

- валютна операція своп — полягає в тому, що одну валюту продають за іншу на умовах її зворотного викупу в тій же сумі через певний час за курсом, зафіксованим під час укладання угоди.
- реальна валютна операція спот — обмін валюти здійснюють у момент укладання угоди чи протягом одного робочого дня;
- термінова валютна операція форвард — платежі здійснюють у визначеній в угоді термін за курсом, зафіксованим під час укладання угоди;

УПРАВЛІННЯ (ВІДДІЛ) АУДИТУ ПОДАТКОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ — підрозділ податкової інспекції, що здійснює документальні перевірки щодо правильності визначення об'єктів оподаткування, обчислення податків, зборів та інших платежів до бюджету й позабюджетних фондів, а також дотримання платниками податків законодавчих і нормативних актів, контроль за виконанням яких покладено на податковій інспекції. До складу управління входять відділи: відділ аудиту юридичних осіб і відділ аудиту фізичних осіб.

УПРАВЛІННЯ (ВІДДІЛ) ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ — підрозділ податкової інспекції, що веде облік платників податків, приймає податкові декларації, розрахунки та звіти, провадить попередні (камеральні) і тематичні перевірки правильності нарахування та сплати податків.

УПРАВЛІННЯ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ З ФІЗИЧНИХ ОСІБ — підрозділ податкової адміністрації, який забезпечує повноту обліку платників податків — фізичних осіб, мобілізацію до бюджету прибуткового податку та інших податків і зборів з населення, організовує документальні перевірки щодо дотримання податкового законодавства підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, а також щодо повноти декларування, правильності обчислення і своєчасності сплати до бюджету податків з доходів фізичних осіб. До складу управління належать відділ справляння податків з фізичних осіб та відділ документальних перевірок доходів фізичних осіб.

УПРАВЛІННЯ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ З ЮРИДИЧНИХ ОСІБ – підрозділ податкової адміністрації, що веде облік платників податків – юридичних осіб, приймає податкові декларації, розрахунки та звіти, провадить попередні (камеральні) і тематичні перевірки правильності нарахування та сплати податків.

УПУЩЕНА ВИГОДА – дохід, який міг би одержати суб'єкт оподаткування в разі здійснення своїх прав і не одержав через обставини, що не залежать від нього, або протиправні щодо нього дії інших суб'єктів, якщо розмір його передбачуваного доходу можна обґрунтувати.

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ – це дії платників податків, спрямовані на зменшення податкового тягара через заниження доходів та вартості майна або їх повне приховування. Розрізняють легальне (дозволене законодавством) та нелегальне (з порушенням вимог чинного законодавства) ухилення від сплати податків. Легальне ухилення від сплати податків (уникнення податків) базується на використанні діючого механізму податкових преференцій, визначених у законодавстві. Нелегальне ухилення від сплати податків (податкові делікти) представляє собою комплекс дій платників податків спрямованих на зменшення податкового тягара, за які передбачено кримінальну відповідальність.

Ф

Ф'ЮЧЕРСНИЙ КОНТРАКТ – це стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час та на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту.

ФАКТОРИНГ – операція по переуступці першим кредитором прав вимоги боргу третьої особи другому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредитору.

ФІЗИЧНА ОСОБА – громадянин України, особа без громадянства або громадянин іноземної держави.

ФІЗИЧНІ ОСОБИ – це окремі громадяни або сім'ї, що здійснюють підприємницьку діяльність власними засобами виробництва і власною працею, чи виступають організаторами виробництва на основі власного капіталу і найманої праці.

ФІКСОВАНИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ПОДАТОК – це податок, який не змінюється протягом визначеного терміну і справляється з одиниці земельної площі. Фіксований сільськогосподарський податок сплачується в рахунок таких податків і зборів (обов'язкових платежів):

- податку на прибуток підприємств;
- плати (податку) за землю;
- податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;
- комунального податку;

- збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету;
- збору на обов'язкове соціальне страхування;
- збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- плати за придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності;
- збору за спеціальне використання природних ресурсів (щодо користування водою для потреб сільського господарства).

ФІЛІАЛ, ВІДДІЛЕННЯ, ПРЕДСТАВНИЦТВО – філіал, відділення, будь-який інший, незалежно від назви, відокремлений підрозділ без статусу юридичної особи та представництво юридичної особи-резидента, що діють на підставі доручення, одержаного від юридичної особи.

ФІНАНСОВА (ПЛАТІЖНА) ДИСЦИПЛІНА – дотримання встановлених термінів перерахування платежів за поставлену (відвантажену) продукцію, виконані роботи чи надані послуги, а також своєчасна і повна сплата податків до бюджету та відрхувань до позабюджетних фондів.

ФІНАНСОВА ГАРАНТІЯ – гарантія у вигляді гарантійного листа банку або грошової застави, або страхування фінансової відповідальності перевізника щодо обов'язкової доставки товарів до митниці призначення, яка надається під час тимчасового ввезення в Україну товарів на строк, на умовах і в порядку, передбачених митним законодавством України.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

ФІНАНСОВА ІНВЕСТИЦІЯ – це господарська операція, яка передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів. Фінансові інвестиції поділяються на прямі та портфельні.

ФІНАНСОВА САНКЦІЯ – це грошова сума, що стягується за порушення вимог певних нормативно-правових актів та договірних документів. До фінансових санкцій належать штрафи та пені.

ФІНАНСОВИЙ КРЕДИТ – кошти, які надаються банком-резидентом або нерезидентом, що кваліфікується як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають згідно з відповідним законодавством статус небанківських фінансових установ, у позику юридичній чи фізичній особі на визначений строк, для цільового використання та під процент. Правила надання фінансових кредитів установлюються Національним банком України (щодо банківських кредитів), а також Кабінетом Міністрів України (щодо небанківських фінансових організацій), відповідно до законодавства України.

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ (ОРЕНДА) – господарська операція орендодавця, що передбачає придбання орендодавцем за замовленням орендаря основних фондів із подальшою їх передачею у користування орендарю (із включенням їх до складу основних фондів орендаря) на строк, що не перевищує строку повної амортизації таких основних фондів, з обов'язковою подальшою передачею права власності на такі основні фонди орендарю.

ФІСКАЛЬНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ – походить від латинських слів *fiscus*, що означає кошик (переносно – державний кошик, кошик з державними коштами, державна казна) та *administro* – керую. Фіскальне адміністрування розглядають в 3-х аспектах:

- як галузь фінансового права – правовідносини, які складаються у сфері здійснення уповноваженими державними органами заходів з погашення податкового боргу;
- як складову податкової доктрини, що включає роботу фіскальних органів та її нормативне забезпечення;
- як діяльність фіскальних органів щодо мобілізації бюджетних надходжень.

Отже, фіскальне адміністрування – це обумовлена нормами законодавства діяльність фіскальних органів щодо забезпечення надходжень до бюджетів та цільових державних фондів.

ФОНДИ СПЕЦІАЛЬНІ (ПОЗАБЮДЖЕТНІ) – грошові фонди, які формуються з метою цільового фінансування видатків, не передбачених державним бюджетом. Поділяються на інвестиційні, стабілізаційні, позичкові, благодійні, соціального, майнового й особистого страхування та інші. Основним джерелом надходжень коштів до фондів є обов'язкові відрахування підприємств, організацій, установ і громадян. За період незалежності в Україні формувались такі фонди: Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування України, Державний фонд сприяння зайнятості населення, Фонд для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, Державний інноваційний фонд, Державний фонд сприяння конверсії, фонди охорони праці.

ФОНДОВА БІРЖА – організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами; акціонерне товариство, яке зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового Курсу та здійснює свою діяльність відповідно чинного законодавства, статуту і правил фондової біржі. Фондова біржа може бути створено не менш як 20 засновниками – торговцями цінними паперами, які мають дозвіл на здійснення комерційної та комісійної діяльності з цінних паперів за умови внесення ними до статутного фонду не менш ніж 500 грн. Фондова біржа набуває прав юридичної особи з моменту її реєстрації Кабінетом Міністрів України.

ФОНДОВИЙ ДЕРИВАТИВ – це стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити цінний папір на обумовлених умовах у майбутньому. Правила випуску та обігу фондових деривативів встановлюються державним органом, на який покладаються функції регулювання ринку цінних паперів.

ФОРВАРДНИЙ КОНТРАКТ – це стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час та на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладення форвардного контракту.

ФРАХТ – провізна плата власнику транспортного засобу за перевезення вантажів або пасажирів будь-якими шляхами сполучення.

ФУНКЦІ ПОДАТКІВ – визначають їх сутність як категорії. Розрізняють 2 функції податків:

- *фіскальна* – з допомогою податків формуються фінансові ресурси держави, податки виступають основним джерелом доходів бюджетів різних рівнів;
- *розподільчо-регулююча* – справляння податків пов'язано з вартісними пропорціями розподілу ВВП та національного продукту, причому держава через конкретні ставки та пільги може регулювати ці вартісні пропорції розподілу.

Х

ХАЙРИНГ – середньотермінова оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо. Застосовується в міжнародній практиці. Є засобом фінансування інвестицій та активізації збуту за умови збереження права власності на товар за орендодавцем.

ХЕДЖЕР – суб'єкт підприємницької діяльності (банк чи фірма), що здійснює операції хеджування на ф'ючерсній біржі.

ХЕДЖУВАННЯ – форма страхування ціни та прибутку у ф'ючерсних угодах. Полягає в тому, що продавець, котрий реалізує реальний товар (на біржі чи поза нею), одночасно купує ф'ючерсні контракти з поставкою в майбутньому, тобто здійснює зворотну операцію. Розрізняють такі різновиди хеджування:

- *продажем* (продаж ф'ючерсних контрактів з одночасною закупівлею такої ж кількості реального товару);
- *купівлею* (купування ф'ючерсних контрактів з метою страхування цін в угодах з реальним ще не придбаним товаром, але який обов'язково буде куплений);
- *хеджування ризиків на тривалий час.*

ХОЛДИНГ – придбання контрольних пакетів акцій та створення холдинг-компаній. Розрізняють два види холдингу:

- *чистий холдинг*, здійснюваний спеціально для встановлення контролю над іншими підприємствами через придбання їхніх контрольних пакетів акцій;
- *змішаний холдинг*, що поєднує зазначені функції з іншими видами діяльності (виробничою, торговельною, транспортною, кредитно-фінансовою тощо).

ХОЛДИНГОВІ КОМПАНІЇ – юридичні особи, які є власниками інших юридичних осіб або здійснюють контроль над такими юридичними особами як пов'язані особи.

Ц

ЦЕДЕНТ – це:

- 1) кредитор, який передав іншій особі своє право вимоги щодо повернення боргу;

2) страхова компанія, що передає ризик у перестраховання іншій компанії.

ЦЕСІЯ – відступлення іншій особі права вимоги у зобов'язанні, передавання їй своїх прав на щось, наприклад, передавання кредитором свого права вимоги боргу третій особі (цесінарію).

ЦІЛЬОВИЙ ПОДАТОК – податок, який стягують цільовим призначенням на певні потреби, наприклад податок з власників транспортних засобів, котрий є одним з джерел фінансування будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автомобільних шляхів загального користування.

ЦІНА – грошовий вираз вартості товару. Ціна залежить, з одного боку, від вартості товару, а з іншого – від величини самої грошової одиниці, якою її вимірюють. Вартість товару може залишатися незмінною, але коли вартість грошової одиниці змінюється, змінюється і ціна товару.

ЦІНА ВАЛОВА – ціна товару, яка включає витрати на перевезення, страхування вантажу, митні збори та інші витрати.

ЦІНА ГУРТОВА – ціна, за якою підприємство чи торговельні посередники реалізують продукцію партіями іншим підприємствам, а також населенню. Ціна гуртова, як правило, нижча від роздрібної.

ЦІНА КОНТРАКТНА – ціна зафіксована в контракті на момент його укладання, чи впродовж чинності контракту, чи до моменту виконання контракту.

ЦІНА ЛІЦЕНЗІЇ – загальна сума ліцензійних винагород (роялті), що виплачується за весь період дії ліцензійної угоди.

ЦІНА РОЗДРІБНА – ціна, за якою товар продають населенню, а також підприємствам та організаціям через роздрібно-торговельну мережу. Включає гуртову ціну промисловості (суму витрат на виробництво і прибуток виробника), витрати і прибуток постачально-збутових організацій, ПДВ і акцизний збір, якщо його встановлено, а також торговельні надбавки підприємств роздрібної торгівлі.

ЦІННІ ПАПЕРИ – це грошові документи, які засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що впливають з цих документів, іншим особам.

Ч

ЧАРТИСТ – фінансовий аналітик, що вивчає тенденції ціноутворення на ринку цінних паперів і прогнозує еволюцію біржових курсів, шляхом складання схем, графіків, діаграм.

ЧЕК – це:

1) грошовий документ встановленої форми, що містить безперечну вказівку власника поточного рахунку (чекодавця) банкові сплатити зазначену суму

конкретній установі чи пред'явникові чека. Основне призначення чека — бути інструментом розпорядження коштами, що є на поточному рахунку, засобом безготівкових розрахунків,

2) у роздрібній торгівлі — квитанція, талон каси, який засвідчує сплату покупцем грошей за певний товар або послугу і пред'являється продавцеві чи виконавцеві робіт.

ЧЕК ГРОШОВИЙ — чек, оплата якого здійснюють шляхом виплати грошей пред'явникові чека.

ЧЕК ДОРОЖНИЙ — платіжний документ, що використовується головним чином як засіб міжнародних розрахунків не товарного характеру. Являє собою грошове зобов'язання (розпорядження) виплатити зазначену суму власникові, зразок підпису якого містить чек. Пред'являючи чек до оплати, його власник мусить повторно розписатися на ньому. Оплату здійснюють у разі ідентичності обох підписів.

ЧЕК ІМЕННИЙ — чек, виписаний на ім'я певної особи.

ЧЕК ОРДЕРНИЙ — чек, виписаний на користь певної особи; може бути переданий новому власникові за допомогою передавального запису — індосаменту.

ЧЕК РОЗРАХУНКОВИЙ — чек, оплату якого здійснюють шляхом перерахування грошей з рахунку чекодавця на рахунок пред'явника.

ЧИСТИЙ ДОХІД СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІД ПРОДАЖУ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ — виручка від продажу продукції, робіт, послуг, зменшена на суму нарахованого акцизного збору, податку на добавлену вартість, ввізного мита, митного збору та інших обов'язкових зборів і платежів, визначених чинним законодавством, а також на суму документально підтверджених витрат, що відносяться на собівартість продукції, робіт, послуг.

ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА — утворюється після здійснення обов'язкових платежів до державного бюджету, виплати оренди, процентів із загального прибутку.

ЧИСТІ АКТИВИ — величина, що визначається як різниця між сумою активів і розміром пасивів з урахуванням їх ринкової вартості.

Ш

ШВИДКІСТЬ ОБІГУ ГРОШЕЙ — кількість разів на рік, яку кожна грошова одиниця із загальної маси грошей, що перебувають в обігу, використовуються на купівлю готових товарів. Обчислюють як відношення номінального національного продукту до маси грошей в обігу.

ШКАЛА ПОДАТКОВИХ СТАВОК РЕГРЕСИВНА — шкала процентних ставок, розміри яких із зростанням розмірів об'єкта оподаткування зменшуються.

ШКАЛА ПОДАТКОВИХ СТАВОК РЕГРЕСИВНО-ПРОГРЕСИВНА — шкала процентних ставок, розміри яких спочатку до певної величини об'єкта оподаткування знижуються, а в разі його зростання понад цю величину — зростають.

ШОМАЖ — страхування втрат прибутку та інших фінансових збитків, що виникають внаслідок зупинки виробництва у зв'язку зі стихійним лихом.

ШТРАФ — покарання за порушення однією зі сторін договірних зобов'язань. Має за мету зміцнення договірної дисципліни і відшкодування збитків потерпілій стороні. Штраф накладають у твердій сумі чи у відсотках до суми невиконаного зобов'язання. Отримані або заплачені штрафи зараховують до фінансових результатів господарської діяльності (прибутків або втрат) підприємств.

ШТРАФНА САНКЦІЯ — плата у фіксованій сумі або у вигляді процентів від суми податкового зобов'язання без урахування пені та штрафних санкцій, яка справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним правил оподаткування.

Ю

ЮРИДИЧНА ОСОБА — це фірма чи установа, яка володіє юридичною самостійністю (має право бути позивачем у суді, а також відповідачем, має самостійний рахунок у банку, юридичну назву, печатку, занесена у державний реєстр, має право укладати господарські угоди), що й визначає її господарську самостійність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України "Про державну податкову службу в Україні"/№509-ХІІ від 04.12.90. – Податкове законодавство України. – К.: Парламентське видавництво, 1998.
2. Закон України "Про систему оподаткування"/№1251-ХІІ від 25.06.91. – Податкове законодавство України. – К.: Парламентське видавництво, 1998.
3. Закон України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами"/№2181-ІІІ від 21.12.00. – Все про бухгалтерський облік -№16 від 21.02.01.
4. Азаров М.Я. "Все про податки: Довідник." – К.; 2000 р.
5. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). – Львів: Каміляр, 2000. – 303 с.
6. Банківська енциклопедія / Савлук М.І., Поддєрьогін А.М., Персесада А.А. та ін.; За ред. А.М. Мороза. – К.: "Ельтон", 1993. – 327 с.
7. Бюджетний кодекс України. – Урядовий кур'єр. – 25.07.2001 р. – №131.
8. Василюк О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС. – 2001. – 416 с.
9. Гальчинський А. Теорія грошей: Навч. посібник. – К.: Основи, 1996. – 413 с.
10. Завгородній В.П. Податки і податковий контроль в Україні. – К.: А.С.К., 2001. – 639 с.
11. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Львів: видавництво "Центр Європи, 1997. – 576 с.
12. Івашук І.О. Митна справа: Навчальний посібник. – Видання 2 – ге, перероблене і доповнене. – Тернопіль, ТАНГ, 2002.
13. Івашук І.О. Податкові системи зарубіжних країн. Тернопіль. – 2001 р.
14. Кізіма А.Я. Податковий менеджмент: навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Астон, 2002 р. – 166 с.
15. Коробов М.Я. Фінанси промислового підприємства. – К.: Либідь., 1995. – 160 с.
16. Краткий внешнеэкономический словарь-справочник /Под ред. В.Е. Рыбалкина. – М.: Международ. отношения, 1991. – 256 с.
17. Краткий словарь современных понятий и терминов. /Бунимович Н.Т., Жаркова Г.Г. и др.; Сост. И общ. ред. В.А. Макаренко. – М.: Республика, 1993. – 510 с.
18. Крисоватий А.І. Оподаткування і ринок: умови та можливості поєднання: Монографія. – Тернопіль. Видавництво Карп'юка. 2000 р. – 246 с.
19. Крисоватий А.І. Податкові системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. – Тернопіль. Економічна думка. 2001 р. – 258 с.
20. Налоговые системы зарубежных стран: Учебник для вузов/ Под ред. Проф. В.Г. Князева, проф. Д.Г. Черника. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: закон и право, ЮНИТИ, 1997. – 191с
21. Нікбахт Е., Гропеллі А. Фінанси /Пер. з англ. – К.: Вік, Глобус, 1992. – 383 с.
22. Податкова система України: Підручник/ В.М. Федосов, В.М. Оларін, Г.О. Пятаченко та ін.; за ред. В.М. Федосова. – К.: Либідь, 1994. – 464с.
23. Словник-посібник економічних термінів: Рос – укр. – англ./ За ред Т.Р. Кияка. – К.: Вид. Дім "KM Academia", 1997. – 264 с.
24. Суторміна В.М., Федосов В.М., Андрущенко В.Л. Держава-податки-бізнес (із світового досвіду фіскального регулювання економіки). – К.: Либідь, 1992.
25. Чорний М.П. Фіскальне адміністрування: навчальний посібник. Тернопіль: ТАНГ, 2002. – 172 с.
26. Юрій С.І, Бєсکید Й.М. Бюджетна система України. – Київ: НІОС 2000.